

Juan

Cha' 'in Jesucristo xa yaan ñi loo chendyu

¹ Xa ti' lyijyi tsa'a' chendyu cua' ndi'in Cha' 'in Ndiose, tsatlyu ndi'in Ndiose lo'o Cha' can', lo' Ndiose lca Cha' can'. ² Cua' ndi'in Cha' can' lo'o Ndiose xa ti' lyijyi tsa'a' chendyu. ³ Cui' ñi mtñan ñi nchgaa loo na, ñi sca na lo' a nguiaa', cha' si'i si'ya ñi. ⁴ Cui' ñi nda'an lo'o ñi chendyu 'in nten, lo' chendyu can' lca na xaa 'in ne'. ⁵ Nxyti xaa can' se'en tla yta, una tla yta can', a nchca 'in na chcu ndijin na loo xaa can'. ⁶ Yato'o ngulo ton Ndiose 'in sca yu ncu naan Xuhua. ⁷ Nde nu yan ytsa' 'in nten, mdaa yu suun ña'an ndi'in cha' 'in xaa can', si'yana tsa qui'an ti' nchgaa nten si'ya cha' nu chcu' yu. ⁸ Una si'i yu lca yu xaa can', cui' ca nu yaan yu si'yana taa yu suun ña'an ndi'in cha' 'in xaa can'. ⁹ Xaa can' lca na cha' nu ñi nu ndaa chendyu 'in nchgaa nten, lo' mdiyaan xaa can' loo chendyu re. ¹⁰ Mdi'in ñi loo chendyu re, cui' ñi mtñan ñi 'in na, una nten chendyu a yu'hui lyoo ne' tucui lca ñi. ¹¹ Yaan ñi se'en nu mtñan ñi, una a ncu an xu'hue ta nten 'in ñi. ¹² Una tsalca nu ncu an xu'hue 'in ñi, nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, mdaa ñi cha' cuiya' si'yana ca can' sñe' Ndiose, ¹³ una a ncu a cune' can' lo'o juesa 'in nten chendyu, ta si'ya cha' cuiya' 'in ne', cui' ca nu ncu a cune' can' si'ya cha' cuiya' 'in Ndiose. ¹⁴ Lo' ñi nu lca Cha' can' ncu a ñi sca nten, tsatlyu mdi'in ñi lo'o hua, (na'an hua cha' cuiya' 'in ñi, cha' cuiya' nu nda'an lo'o scati Sñe' Ndiose), lo' mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi

lo' ycu' ñi cha' nu ñi. ¹⁵ Yu Xuhua can' mdaa yu suun cha' 'in ñi, lo' nchcui' yu: Cui' cha' 'in ñi re lca nu ycuin' lo'o um si'yana cua' ljaan sca nu ndon loo lati que 'ñan, si'yana cua' s'ni la ndi'in can'. ¹⁶ Loo nu mtsa'an yu'hui cha' tsu'hue 'in ñi, ngui'ni ca'an scasca cha' tsu'hue 'in na nchгаа na. ¹⁷ Ndiose mdaa ñi lee 'in na si'ya Moisé, una cha' tsu'hue lo'o cha' nu ñi yaan na si'ya Jesucristo. ¹⁸ A tucui nu cua' na'an tloo 'in Ndiose, scati Sñe' ñi nu sca cha' ti 'in ñi lo'o, can' nu ngulyo scua la cha' 'in Ndiose lo'o na.

Suun nu mdaa yu Xuhua nu mducua tya 'in nten

¹⁹ Yato'o ngua'an tñan ne' judio tucua snan yu levita, lo'o yu nu ntsu'hui cunta 'in laa quichen Jerusalén, si'yana cuñicha' ne' 'in yu Xuhua cha' tucui ca lca yu, lo' nde suun nu mdaa yu, ²⁰ ycu' la yu, lo' juin yu: Nan' a lcan ñi nu lca Cristo. ²¹ ¿Tucui ta lca xacan'? ¿Ta cui' lca Elía? Mxcuen yu 'in ne': Si'in. ¿Uta na lca ycu' ca nu nxiycui' Ndiose 'in? Mxcuen yu 'in ne': Si'i can' nu lcan. ²² Xacan' juin ne' 'in yu: ¿Tucui ta lca cha' na can', si'yana tca tyaa hua cunta 'in yu nu ngua'an tñan 'in hua? ¿Ñi suun ndaa cha' nu 'in? ²³ Mxcuen yu 'in ne': Nan' lcan yu nu cua' nguinu cha' —tyi'an se'en ngutyi lo' chcui' cueen: Cu'ni ñi um tucueen se'en caan Ñi X'nan na—, tsaña'an cha' nu mxiycui' Ndiose 'in yu Isaía cua' s'ni. ²⁴ Cui' ta 'in ne' fariseo lca nu mdiyaa can', ²⁵ lo' ti' mñicha' ne' 'in yu: ¿Ñi cha' ta nducua tya 'in nten, cha' na si'i Cristo lca, ñi a lca Elía, ñi a lca nu nxiycui' Ndiose 'in? ²⁶ Mxcuen yu Xuhua can': Nan' nducua tyan 'in nten lo'o tyi'a, una cui' lja um re tyi'o sca nu a nchca chu'hui lyoo um 'in.

27 Can' nu cua' llyaán, lo' ndon loo lati que 'ñan nan', lo' tsu'hue ntsu'hui tiqueen cha' cua na taa ñi cha' cuiya' xtin' tsa tisan ti ñi. 28 Nchgaa cha' re yato'o na se'en lca Betábara, xca tso' chco tlyu Jordan se'en nu mducua tya yu Xuhua 'in nten. Ñi nu lca Slyá' 'in Ndiose 29 Xca tsaan can' na'an yu Xuhua llyaán Jesús se'en ndon yu, lo' juin yu 'in nten: Nde ñi nu lca Slyá' 'in Ndiose nu nxicuten qui'ya 'in nten chendyu. 30 Cui' cha' 'in ñi re lca nu ycuin' lo'o um si'yana cua' llyaán ñi nu ndon loo lati que 'ñan nan', si'yana cua' s'ni la ndi'in ñi. 31 Nan' a ndyu'hui lyoon 'in ñi, una nde cha' nducua tyan 'in ne', si'yana chu'hui lyoo ne' Israel 'in ñi, 32 Ndeña'an juin yu Xuhua can': Nan' na'an xa mdo'o Espíritu 'in Ndiose la ni' cuaan, ngu'ya tucua que ñi tsaña'an nchca ti' ndyi'ya tucua sca scun' jo'o. 33 Nan' a ndyu'hui lyoon 'in ñi, una ñi nu ngua'an tñan 'ñan si'yana tucua tyan 'in nten lo'o tyi'a, juin ñi 'ñan: Ñi nu ña'an qui'ya tucua Espíritu nu Luhui 'in Ndiose que, can' nu cu'ni cha' tucua tya 'in nten, una lo'o Espíritu 'in Ndiose. 34 Nan' na'an tloon can 'in ñi, can' cha' ndaan suun si'yana cui' ñi lca ñi Sñe' Ndiose.

Xa msi'ya Jesús 'in culoo yu ta'a mda'an ñi

35 Xca tsaan can' nguilyu yu Xuhua ticui' se'en can' lo'o tucua yu ta'a nda'an yu. 36 Na'an yu Xuhua se'en nguilyu Jesús lo' juin yu: Ña'an jan ñi, cua ndon ñi nu lca Slyá' 'in Ndiose. 37 Xa ngune 'in chcuaa yu can' cha' nu ycui' yu, cui' xaa mducui ncha'an yu 'in Jesús. 38 Xa na'an Jesús si'yana llyan ncha'an yu 'in ñi, juin ñi 'in yu: ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? Mxcuen yu 'in ñi: Rabí, (cha' re nchca

ti' chcui', 'Un ñi nu lca Bstro), ¿la ta ndi'in um?
³⁹ Lo' juin ñi 'in yu: Tsaa na lo' ca jlyo ti' um.
 Xacan' yaa yu lo' mdiyaa yu se'en ndi'in ñi. Can'
 nguinu yu si'yana cua' ntsu'hui braa cua' jacua
 siin xa mdiyaa yu. ⁴⁰ Chcuua yu nu ngune 'in ycui'
 yu Xuhua can' mducui ncha'an 'in Jesús, sca can'
 naan Ndre, ta'a ngula yu Simón nu nchcui' ne' lo'o
 lca Tyo. ⁴¹ Cui' xaa nguia nan yu 'in Simón ta'a
 ngula yu, lo' juin yu 'in: Cua' nguija lyoo hua 'in ñi
 nu lca Mesía (cha' re nchca ti' chcui', Cristo, ñi nu
 ngua'an tñan Ndiose 'in). ⁴² Ya lo'o yu 'in tloo Jesús,
 lo' xa na'an ñi 'in yu juin ñi: Nu'huin lca Simón, sñe'
 Jonás, una cua' ñii ca naan Cefas, (cha' re nchca ti'
 chcui' Tyo).

Xa msi'ya Jesús 'in yu Lpe lo'o Natanael

⁴³ Xca tsaan can' mdo'o tiquee Jesús tsaa ñi se'en
 lyi'ya loo Galilea, can' mchcua ta'a ñi lo'o yu Lpe,
 lo' juin ñi 'in yu: Chcui ncha'an 'ñan. ⁴⁴ Quichen
 Betsaida mdo'o yu Lpe can', cui' quichen tyi yu
 Ndre lo'o yu Tyo. ⁴⁵ Yu Lpe ya nan 'in yu Natanael,
 lo' juin yu 'in: Cua' nguija lyoo hua 'in ñi nu
 ntsu'hui cha' caan, ñi nu cua' ngua'an scua Moisé
 cha' 'in, cui' cha' nu ngua'an scua yu nu mxiyui'
 Ndiose 'in cua' s'ni, lo' lca ñi Jesús, sñe' See, nu
 mdo'o quichen Nazaret. ⁴⁶ Lo' juin yu Natanael:
 ¿Ta xtyi ti' Nazaret tyi'o sca nu cu'ni tñan tsu'hue?
 Xacan' juin yu Lpe: Tsaa na lo' ca cuiya' ti'. ⁴⁷ Xa
 na'an Jesús ljyaan yu Natanael, juin ñi: Nde ljyaan
 sca yu Israel nu cua' tyi ca, nu ñi sca cha' cuiñi lo' a
 ntsu'hui 'in. ⁴⁸ Yu Natanael can' juin yu 'in ñi: ¿La
 ta yu'hui lyoo um 'ñan? Mxcuen Jesús 'in yu: Cua'
 na'an 'in xa nducua suun yca higo can', xa ti' lyijyi

tsa te'en yu Lpe 'in. ⁴⁹ Xacan' mxcuen yu Natanael 'in ñi: Rabí, 'un lca um ycuí ca Sñe' Ndiose, 'un lca um Ree 'in ne' Israel. ⁵⁰ Lo' juin Jesús 'in yu: ¿Ta ya qui'an ti' 'ñan si'yana nen na'an nducua suun yca higo can'? Una ntsu'hui cha' ña'an cha' nu tnu lati que ña'an cha' nu na'an cua' ñii. ⁵¹ Lo' ti' juin la ñi 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, chcui nu nguiaa nde loo re ña'an quila tucua ni' cuaan, lo' can' ña'an —scuen lo' qui'ya angujle 'in Ndiose— se'en ndon Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan.

2

Xa jui cuilyi'o ne' se'en lca Caná

¹ Nu cua' nchca snan tsaan can' nchca sca ta'a se'en ndyijyi cuilyi'o ne' quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea. Lo'o jyi'an Jesús nguilyu can'. ² A cunta lo'o Jesús lo'o ta'a nda'an ñi jui nu nguni 'in jun tsa jun se'en nchca ta'a can'. ³ Xa yatii vino 'in ne' juin jyi'an Jesús 'in ñi: Cua' mdyi vino re. ⁴ Xacan' mxcuen Jesús: ¿Ñi cha' lyee 'a ntsu'hui yuhue ti' um cha' re? Ti' lyijyi tiyaa braa nu cu'nin sca cha'. ⁵ Xacan' juin jyi'an ñi lo'o yu nu nsu'hua vino can': Tucua um tñan nchgaa cha' nu chcui' ñi. ⁶ Can' ndon tsa scua quiton' tnu, nu nguiaa' lo'o quee lo' najo'o na 'in ne' judio xa nsuhui ne' cha' 'in ne'. Cunda scaa quiton' can' ndyu'hui tucua uta snan te'en tyi'a 'in na. ⁷ Lo' juin Jesús 'in ne': Cu'ni cha'an um quiton' cua lo'o tyi'a. Cui' xaa m'ni cha'an ne' 'in na hasta la tu'hua na. ⁸ Xacan' juin ñi 'in ne': Su'hua um tsachin' na, lo' tsa lo'o um 'in na 'in yu nu ntsu'hui cunta 'in ta'a re. Lo' cuaña'an m'ni ne'. ⁹ Yu nu ntsu'hui cunta 'in ta'a can' a ngujlyo ti' yu la mdo'o na, una nu ya lo'o 'in na

jlyo ti' la mdo'o na. Xa yi'o yu tyi'a nu mchca vino can', cui' xaa msi'ya yu 'in yu nu ndyijyi cuiyli'o can', ¹⁰ lo' juin yu 'in: Nchgaa nten nsu'hua ne' culo nducua la vino nu tsu'hue, lo' xa cua' tlya na yi'o ne', xacan' nsu'hua ne' vino nu cuxi ti, una 'un la cua' ñii msu'hua um vino nu tsu'hue la. ¹¹ Nde culoo cha' nu tnu m'ni Jesús quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea, xa ncuca chcan' loo cha' cuiya' nda'an lo'o ñi, lo' yu ta'a nda'an ñi ya qui'an ti' 'in ñi. ¹² Chon' nde'en can' mdo'o Jesús nguiaa ñi nde quichen Capernaum tsatlyu lo'o jyi'an ñi lo'o ta'a ngula ñi, lo'o yu ta'a nda'an ñi. Can' nguinu jun tucua snan tsaan.

Ngulo Jesús 'in nten nu ngui'ni quiya' ni' lyaa

¹³ Cua' nchcui cuii' cha' ca ta'a pascua 'in ne' judio, lo' Jesús yaa ñi quichen Jerusalén. ¹⁴ Xa mdiyaa ñi se'en nducua laa can', na'an ñi 'in nten nu ndyijui' bta lo'o slya' lo'o scun' jo'o, a cunta lo'o yu nu nxitsa'an tñi nducua yu can'. ¹⁵ Xacan' mxijnan ñi sca tiso nducua yaa' ñi, lo' ngulo ñi 'in nchgaa nu ndi'in can' nde lyi'ya', lo'o slya' lo'o bta 'in ne', mslo tu'hui ñi tñi 'in ne' nu nxitsa'an tñi can', lo' mxiquilyu ñi msa, ¹⁶ lo' juin ñi 'in ne' nu ndyijui' scun' jo'o can': Lyoo um nchgaa na re nde lyi'ya', lo' a cu'ni um na'an 'in Stin ca na na'an loquiya'. ¹⁷ Xacan' nguia yu'hui ti' yu ta'a nda'an ñi ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: Cua' lca na a ta loon 'an si'yana lyee nsu'huan cha' tiqueen si'ya cha' 'in laa 'in um. ¹⁸ Mñicha' ne' judio 'in ñi: ¿La jui cha' cuiya' 'in lo'o cha' nu ngui'ni re? ¹⁹ Mxcuen Jesús 'in ne': Xicuten um laa re, lo' ni' snan ti tsaan xiton 'in na xiya'. ²⁰ Cui' xaa juin ne' judio can': Tsani' tucua yla ntsu'hui scua yjan nguiaa' laa re,

¿lo' nu'huin lo'o snan ti tsaan xiton 'in na xiya'?
²¹ Una laa nu nchcui' ñi cha' 'in can' lca na ticuii' ñi. ²² Xa nu cua' mdyiqui'o ñi, xacan' nguia yu'hui ti' yu ta'a mda'an ñi si'ya cha' nu ycuí' ñi re, lo' ya qui'an ti' yu cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose lo'o cha' nu ycuí' Jesús.

Jesús jlyo ti' ñi ña'an lca cusya 'in nten

²³ Lja nu ti' ndi'in ñi quichen Jerusalén se'en nchca ta'a pascua can', qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in ñi si'ya scasca cha' nu tnu ngui'ni ñi. ²⁴ Una Jesús ncua cuiya' ti' ñi si'yana a ñi ndi'in cha' 'in ne', si'yana ndyu'hui lyoo tsu'hue ñi 'in nchgaa nten, ²⁵ ñi a 'ni cha' caja nu quitsa' 'in ñi ña'an ndi'in cha' 'in nten, si'yana jlyo ti' ñi ña'an lca cusya 'in ne'.

3

Cha' 'in Jesús lo'o Nicodemo

¹ Cui' ta 'in ne' fariseo ndi'in sca yu naan Nicodemo, lca yu sca nu ndon loo 'in ne' judio. ² Yato'o sca tla yaa yu se'en ndi'in Jesús, lo' juin yu 'in ñi: Rabí, cua' jlyo ti' hua si'yana lo'o cunta 'in Ndiose ndlo'o um, si'yana a tucui nu tca cu'ni scasca cha' nu tnu ña'an nu 'un ngui'ni um, cha' si'i lo'o cha' cuiya' 'in Ndiose. ³ Mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, a tucui nu tca sten se'en ndlo Ndiose tñan cha' na a chca cune' xiya'. ⁴ Lo' juin yu Nicodemo: ¿Ña'an tca ca cune' sca nten cha' cua' cula ne'? ¿Ta ti' tca ca cune' ne' 'in jyi'an ne' xiya'? ⁵ Xacan' mxcuen Jesús 'in yu: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, sca nten nu a ca cune' lo'o tyi'a, lo'o Espíritu, a tca sten can' se'en ndlo Ndiose tñan. ⁶ Si'yana nu nchca cune' lo'o juesa

'in nten chendyu, ticui' nten chendyu lca can', una nu nchca cune' lo'o cha' cuiya' 'in Espíritu, cua' mchca cune' cusya 'in can'. ⁷ A cuhue ti' lyee la cha' nu ycuin' lo'o si'yana 'ni cha' ca cune' xiya'. ⁸ Cui'in nchca na la ña'an ti, lo' ne nguiaa na, una a tucui jlyo ti' la mdo'o na uta la nguiaa na, cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in nu nchca cune' lo'o Espíritu 'in Ndiose. ⁹ Mxcuen Nicodemo 'in Jesús: ¿Ña'an tca ca cuiya' ti' na cha' re? ¹⁰ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta si'i nu'huin lca nu ndlo'o 'in ne' Israel, lo' a ndyi'ya cunta cha' re? ¹¹ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, nchcui' hua cha' nu jlyo ti' hua lo' ndaa hua suun cha' nu cua' na'an hua, una a ndiya qui'an ti' um cha' nu nchcui' hua. ¹² Cha' nu nchca loo chendyu re cua' ycuin' lo'o um una a ndiya qui'an ti' um, ¿ña'an la ca cha' nu nchca la ni' cuaan na tca tsa qui'an ti' um? ¹³ A tucui nu cua' ycuen la ni' cuaan, cui' ca nu scati Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ñi nu ndi'in ca la ni' cuaan mdiyaan loo chendyu re. ¹⁴ Tsaña'an m'ni Moisé xa mda'an yu se'en ngutyi, mxiton yu sca yca se'en mjyi'in ca'an yu cunaan, lo' cuaña'an 'ni cha' jyi'in ca'an ne' 'ñan sii' yca, Nan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, ¹⁵ ña'an ca si'yana nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in ñi a quinan' cusya 'in, cui' ca nu caja chendyu nu a tsatii 'a 'in.

Tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in Ndiose

¹⁶ Tsala ña'an tlyu cha' tsu'hue 'in Ndiose, nu hasta mdaa ñi scati Sñe' ñi 'in nten chendyu, si'yana nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in ñi a quinan' cusya 'in, cui' ca nu caja chendyu nu a tsatii 'a 'in. ¹⁷ Si'yana a ngua'an tñan Ndiose 'in Sñe' ñi

loo chendyu re, ta si'yana so' tucua ñi qui'ya chon' nten, cui' ca nu yaan ñi si'yana culo laa ñi 'in ne'.
 18 Nu ndiya qui'an ti' 'in ñi, a nducua 'a qui'ya chon', una nu a ndiya qui'an ti' 'in ñi ti' nducua qui'ya chon', cui' si'yana a nchca tsa qui'an ti' 'in scati Sñe' Ndiose. 19 Nde cha' nducua qui'ya chon' ne': Si'yana ñi nu lca xaa cua' yaan loo chendyu re, una nten chendyu lyee la lca tiquee ne' lo'o cha' tla yta, si'yana chacui' cha' ngunan' ntsu'hui tiquee ne'. 20 Si'yana tsalca nu ngui'ni cha' ngunan' a ndyi'an ne' loo xaa 'in ñi, ñi a ndaa can' ya' qui'ni xaa 'in, se'en nu a ca chcan' loo tñan ngunan' nu ngui'ni. 21 Una nu nguia ncha'an cha' nu ñi, can' nu ndyi'an loo xaa 'in Ndiose, se'en nu ca chcan' loo tñan tsu'hue nu ngui'ni can' si'ya cha' cuiya' 'in ñi.

Ta'a tsu'hue yu nu ndyijyi cui'yi'o

22 Chon' nde'en can' yaa Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi se'en lyi'ya loo Judea, can' mdi'in ñi lo'o yu sca co' xaa, mducua tya ñi 'in nten. 23 Lo'o yu Xuhua mducua tya yu 'in nten sca se'en naan Enón, cui' ti se'en lca Salim, si'yana can' tlya tyi'a ntsu'hui, lo' mducua tya yu 'in nten nu mdiyaa can'. 24 Ti' lyijyi su'hua ne' 'in yu Xuhua na'an chcuan xa m'ni yu cha' re. 25 Xacan' mdyisnan ycui' tyijyin ne' judio lo'o ta'a nda'an yu Xuhua, lo' a ncua ca sca cha' ti 'in yu lo'o ne' ña'an ntsu'hui cha' quinu luhui nten tloo Ndiose. 26 Ya ytsa' ne' 'in yu Xuhua lo' juin ne': Rabí, ña'an um jan ñi, yu nu ta'a nguilyu um xca tso' chco tlyu Jordan, yu nu mdaa um suun ña'an ndi'in cha' 'in, lo'o yu cua' nducua tya yu 'in nten, lo' qui'an 'a nten cua' nducui ncha'an 'in

yu. ²⁷ Mxcuen yu Xuhua: A tucui nu tca cuan xu'hue sca cha', cha' si'i Ndiose taa ñi cha' cuiya'. ²⁸ Cui' um ngune 'in um cha' nu ycuin' si'yana si'i Cristo lcan, una mducua loon si'yana taan suun ña'an ndi'in cha' 'in ñi. ²⁹ Sca yu nu ndyijyi cuilyi'o ntsu'hui cha' chcuhan yu cunta 'in cuilyi'o yu. Lo' nu lca ta'a tsu'hue yu ndon cui' ti sii' yu, tsu'hue ntsu'hui tiquee yu xa ne 'in yu cha' nu nchcui' yu nu ndyijyi cuilyi'o can'. Cui' cuaña'an ndi'in cha' 'ñan cua' ñii, cua' ya tucua xaa nu ca tsu'hue chu'hui tiqueen. ³⁰ Cui' ñi ntsu'hui cha' scuen cuaan ñi, lo' nan' nde qui'ya te'en cha' 'ñan. Ñi nu mdo'o nde ni' cuaan ³¹ Ñi nu mdo'o nde ni' cuaan scati ñi lca ñi nu ndon loo la, una nten chendyu, ticui' loo chendyu re ngula ne' lo' nchcui' ne' cha' nu nchca loo chendyu re. Una ñi nu mdo'o nde ni' cuaan scati ñi lca ñi nu ndon loo lati. ³² Ndaa ñi suun cha' nu na'an ñi lo'o cha' nu cua' ngune 'in ñi, una a tucui nu nducuan xu'hue cha' nu nchcui' ñi. ³³ Nu n'ni cunta cha' nu nchcui' ñi, can' nu ndaa suun si'yana Ndiose ñi ndi'in cha' 'in ñi. ³⁴ Si'yana ñi nu ngua'an tñan Ndiose 'in, cui' cha' 'in Ndiose nchcui' can', si'yana si'i na ndyu'hui cuiya' ti Espíritu nu ndaa Ndiose 'in can'. ³⁵ Stina Ndiose lyee ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in Sñe' ñi, lo' yaa' can' mxnu ñi cunta nchgaa loo cha'. ³⁶ Nu ndiya qui'an ti' 'in Sñe' Ndiose, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, una nu xcuan tloo 'in Sñe' ñi, a qui'ni ca'an 'in can' chendyu nu a tsatii 'a, cui' ca nu nde xitijin Ndiose 'in can' nu ti'i.

4

Cha' 'in ne' cuna'an Samaria

¹ Yato'o ne' fariseo ngune 'in ne' si'yana qui'an la nten nducui ncha'an 'in Jesús, lo' lyee la nducua tya ñi 'in nten que 'in yu Xuhua, ² (siya' si'i Jesús nducua tya ñi 'in nten, cui' ca nu yu ta'a nda'an ñi). ³ Can' cha' mdo'o ñi se'en lyi'ya loo Judea, mxitucui ñi nde se'en lyi'ya loo Galilea, ⁴ una 'ni cha' tyijyin ñi se'en lyi'ya loo Samaria. ⁵ Mdiyaa ñi sca quichen naan Sicar se'en lyi'ya loo Samaria, se'en su sca yuu nu mdaa Jacob 'in yu See nu ncua sñe' yu. ⁶ Can' nducua sca chco mtñan Jacob, tu'hua chco can' yten tucua Jesús si'yana ncua tñan' ñi tucueen yaan ñi, lo' tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan ti lca na. ⁷ Xacan' mdiyaa sca ne' cuna'an Samaria nu nguia 'ya tyi'a, lo' juin Jesús 'in ne': Taa tsachin' tyi'a co'on. ⁸ Yu ta'a nda'an ñi ti' ntsu'hui lyijyi yu nde loo quichen, nguia si'i yu na nu cunajo'o 'in jun. ⁹ Ne' cuna'an Samaria juin ne' 'in ñi: 'Un lca um ne' judio lo' nan' lcan ne' Samaria, ¿ñi cha' njñan um tyi'a co'o um 'ñan? Juin ne' cuaña'an si'yana ne' judio a tsu'hue ndi'in ne' lo'o ne' Samaria. ¹⁰ Mxcuen Jesús 'in ne': Cha' cua na nu'huin su'hua loo cha' tsu'hue nu ndaa Ndiose, lo' qui'ya cunta tucui ca nu njñan tyi'a 'in, cui' xaa jñan cha' tsu'hue 'ñan, lo' taan tyi'a nu taa chendyu 'in. ¹¹ Xacan' juin ne' 'in ñi: Una 'un, a lo'o na nu culo um tyi'a re lo' chco re qui'ñi na. ¿La ta culo um tyi'a nu taa chendyu 'ñan? ¹² ¿Ta lyee la ndon loo um que 'in Jacob nu ncua nten cula 'in hua? Can' nu mdaa chco re 'in hua, cui' re yi'o can' tyi'a lo'o sñe' lo'o scun'. ¹³ Mxcuen Jesús 'in ne': Ña'an nu ti nu co'o tyi'a re, a s'ni ti' quityi ti' can' xiya'. ¹⁴ Una nu co'o tyi'a nu nan' taan, a ntsu'hui 'a cha' ti' quityi

ti' can', si'yana tyi'a nu taan chcuca na ni' cusya 'in tsaña'an nducua tyi'a tlya, lo' taa na chendyu nu a tsatii 'a 'in. ¹⁵ Mxcuen ne' cuna'an can': Ñi x'nan hua, tyaa um tyi'a can' co'o hua, lo' a quityi 'a ti' hua, ñi a can 'ya 'a hua tyi'a chco re. ¹⁶ Lo' juin Jesús 'in ne': Quia te'en 'in cuilyi'o lo' can lo'o 'in. ¹⁷ Mxcuen ne' cuna'an can': A ndi'in cuilyi'o hua. Lo' juin Jesús: Cui' ña'an nu juin si'yana a ndi'in cuilyi'o, ¹⁸ si'yana cua' nchca ca'yu cuilyi'o, lo' nu ndi'in lo'o cua' ñii si'i cuilyi'o ca lca can', cha' ñi ña'an juin lo'on. ¹⁹ Xacan' juin ne' 'in ñi: Cua' lca na 'un lca um nu nxiycui' Ndiose 'in. ²⁰ Ne' nu ncua nten cula 'in hua m'ni tnu ne' 'in Ndiose loo qui'ya re, una tsalca 'un ne' judio nchcui' um si'yana quichen Jerusalén ntsu'hui cha' cu'ni tnu ne' 'in Ndiose. ²¹ Lo' juin Jesús 'in ne': Tsa qui'an ti' cha' nu chcuin' lo'o, si'yana tiyaa xaa, ñi si'i loo qui'ya cua lo' ñi si'i quichen Jerusalén ntsu'hui cha' tsa y'ni tnu um 'in Ndiose. ²² 'Un ne' Samaria, ngui'ni tnu um cha' nu a ndyi'ya um cunta, una huare' ngui'ni tnu hua cha' nu cua' jlyo ti' hua, lo' si'ya ne' judio caja ña'an tyi'o laa nten. ²³ Cua' ñii cua' mdyisnan cha' re, lo' tsalca nu cha' ñi ca cu'ni tnu 'in Ndiose, lo'o sca cusya nu ñi cu'ni tnu can' 'in ñi, si'yana cuaña'an nchca ti' Stina Ndiose caja nu cu'ni tnu 'in ñi. ²⁴ Ndiose lca ñi Espíritu, lo' nu cu'ni tnu 'in ñi, 'ni cha' cu'ni tnu 'in ñi lo'o sca cusya nu ñi. ²⁵ Xacan' juin ne' cuna'an can' 'in ñi: Huare' jlyo ti' hua si'yana ntsu'hui cha' caan nu lca Mesía, ñi nu ca naan Cristo, lo' xa caan ñi culyo scua la ñi cha' re lo'o na. ²⁶ Juin Jesús 'in ne': Cui' can' lca nu nchcui' lo'o cua' ñii. ²⁷ Lja xacan' nguila yu ta'a nda'an ñi, lo' nduhue ti' yu si'yana

lo'o sca ne' cuna'an ta'a nchcui' ñi, una a sca yu msti ti' yu cuñicha' yu 'in ñi cha' ñi cha' ca nchca ti' ñi uta ñi cha' nchcui' ñi lo'o ne'. ²⁸ Xacan' ngula' ton ne' te'en 'in ne', lo' mdo'o ne' nguiaa ne' nde loo quichen, lo' juin ne' lo'o nten can': ²⁹ Cuan lya um lo' chu'hui lyoo um sca yu nu ngu'ya cunta nchgaa ña'an cha' nu cua' m'ni hua. ¿Ta si'i ca cua nu lca Cristo? ³⁰ Cui' xaa mdo'o nten can' nguia na'an ne' se'en nducua ñi. ³¹ Lja xacan' yu ta'a nda'an ñi juin 'in ñi: Ñi Bstro, ¿ta a ca xu'hue um? ³² Mxcuen ñi 'in yu: Nan' nda'an lo'on na nu cunajo'o 'ñan, una 'un a jlyo ti' um. ³³ Xacan' scasca yu mdyisnan nchcui' yu lo'o ta'a yu: ¿Ta xtyi ti' ntsu'hui nu yan lo'o na nu cunajo'o 'in ñi? ³⁴ Lo' juin Jesús 'in yu: Cha' nchcu 'ñan ca lca nu tucuan tñan cha' nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan, lo' cu'nin tyiin tñan nu mdaa ñi 'ñan. ³⁵ ¿Ta si'i ndeña'an nchcui' um sca cha': Ñii cha jacua coo' quio' na nu yta na? Una cunen lo'o um sca cha', xla um quiloo um lo' cu'ni quii um se'en nguita jyaan cua, si'yana cua' ngula na lo' cua' tca quio' na. ³⁶ Yu nu nxo' 'in na nxñi siya' yu, lo' a tsatii cha' tsu'hue can' 'in yu la ni' cuaan, si'yana tsatlyu tsu'hue chu'hui tiquee yu nu yta 'in na lo'o yu nu nxo' 'in na. ³⁷ Cha' ñi ña'an nu nchcui' ne' sca cha': Sca nu ntya lo' xca nu nxo'. ³⁸ Nan' ngua'an tñan 'in um tsa xo' um na nu a yta um, xca tucui cua' m'ni tñan can' lo' 'un qui'ni ca'an 'in um xo' um 'in na. ³⁹ Quichen can' qui'an 'a ne' Samaria ya qui'an ti' 'in ñi, si'ya cha' nu ycu' ne' cuna'an can' xa juin ne': Nchgaa ña'an nu cua' m'ni hua ngu'ya ñi cunta. ⁴⁰ Xacan' ne' Samaria nu mdiyaa can' mjñan cha' tsu'hue 'in ñi

si'yana quinu ñi quichen can', lo' can' nguinu ñi tucua tsaan. ⁴¹ Cuaña'an qui'an la nten ya qui'an ti' ne' lo'o cha' nu ycuí' ñi, ⁴² lo' juin ne' 'in ne' cuna'an can': Si'i 'a si'ya cha' nu ycuí' ti ya qui'an ti' hua, cui' ca nu si'yana ngune 'in hua ña'an cha' nu ycuí' ñi, lo' ncuca cuiya' ti' hua si'yana nde ñi nu cha' ñi ca lca Cristo, ñi nu ndlo laa 'in nten chendyu.

M'ni chca Jesús 'in sñe' sca yu lyi'ya tñan

⁴³ Xa mda'a cucha can' mdo'o ñi nguiaa ñi nde se'en lyi'ya loo Galilea. ⁴⁴ Ticui' Jesús juin ñi si'yana sca yu nu nxiycui' Ndiose 'in, a nducuan xu'hue ta'a quichen tyi ne' cha' nu nchcui' yu. ⁴⁵ Xa nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea, nchgaa ne' m'ni cunta ne' 'in ñi si'yana cua' na'an ne' cha' nu tnu m'ni ñi se'en yaa ñi ta'a quichen Jerusalén, si'yana lo'o ne' Galilea yaa ne' ta'a can'. ⁴⁶ Nguila Jesús xiya' quichen Caná se'en lyi'ya loo Galilea, se'en nu m'ni ñi cha' mchca vino tyi'a can'. Quichen Capernaum ndi'in sca yu lyi'ya tñan 'in ree, lo' ti'i sca sñe' yu. ⁴⁷ Xa ynan yu cha' si'yana Jesús cua' nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea nu yaa ñi Judea, ya jñan yu cha' tsu'hue 'in ñi si'yana tsa y'ni chca ñi 'in sñe' yu si'yana cua' caja ti. ⁴⁸ Xacan' juin Jesús 'in yu: A tsa qui'an ti' um cha' a ña'an um sca cha' nu tnu. ⁴⁹ Yu nu lyi'ya tñan can' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, cu'ni um sca cha' tsu'hue tsa um se'en ndi'in lja nu ti' lyijyi tsatii sñen'. ⁵⁰ Lo' juin Jesús 'in yu: Quia lya um si'yana cua' mchca sñe' um. Ya qui'an ti' yu cha' nu ycuí' Jesús, cui' xaa mdo'o yu nguiaa yu. ⁵¹ Xa nu cua' quila ti yu, mdo'o tucua snan nguso nu ya ycua 'in yu, can' nu mtsa' 'in yu si'yana cua' xa' lca 'in sñe' yu. ⁵² Xacan' mñicha' yu 'in

nguso can': ¿Ñi braa ta mchca tsu'hue lca 'in yu? Lo' juin yu nguso can': Cui' lca, tsa ntsu'hui braa cua' sca siin xa mdyi'o tique' can' 'in yu. ⁵³ Xacan' ngu'ya yu cunta si'yana cui' braa can' ycui' Jesús lo'o yu xa nu juin ñi: Cua' mchca sñe' um. Lo' ya qui'an ti' yu 'in Jesús tsatlyu lo'o nchgaa nu ndi'in na'an 'in yu. ⁵⁴ Nde cha' nu tnu m'ni Jesús nu cua' nchca tucua juesa, xa mdo'o ñi se'en lyi'ya loo Judea lo' nguila ñi se'en lyi'ya loo Galilea.

5

Sca yu cuxi quiya' mchca yu se'en lca Betesda

¹ Chon' nde'en can' yaa Jesús quichen Jerusalén se'en nu nchca ta'a 'in ne' judio. ² Cui' ti tu'hua quichen se'en nguiten ne' Tulo'o Slya' can', nducua sca se'en ndi'in tyi'a tlya, lo' ndlo'o naan ne' 'in na lo'o cha' hebreo, Betesda. Tyi'iin sii' can' nguia' tucui lo' nducua tsa ca'yu tuna'an 'in na. ³ Can' ndi'in qui'an nu ti'i lo'o cuati loo quicha, nu cuityin', nu co' quiya' lo'o nu cuxi quiya', nta ne' cha' ñi xaa quiñan ti'in tyi'a can'. ⁴ Si'yana cua' lca ti xaa ndyi'ya sca angujle nu nxiquiñan ti'in tyi'a can', lo' nu sten culo nducua la loo tyi'a can' xa ndyi quiñan ti'in na, can' nu nchca lo'o ña'an quicha ti nu ntsu'hui 'in. ⁵ Can' su sca yu nu cua' ntsu'hui cla tyii ntsu'hui snu' yjan ti'i. ⁶ Jesús na'an ñi su yu, lo' xa ngujlyo ti' ñi si'yana cua' s'ni ti'i yu, juin ñi 'in yu: ¿Ta nchca ti' um chca um? ⁷ Mxcuen yu 'in ñi: 'Un jlyo ti' um si'yana a ndyijyi nu su'hua 'ñan loo tyi'a re xa nguñan ti'in na. Xa nchca tin' sten 'in na xca tucui nu ndla la nguiten que 'ñan nan'. ⁸ Lo' juin Jesús 'in yu: Tyiton um, xñi um

jaa' 'in um lo' quiaa um. ⁹ Ticui' xaa mchca yu, msñi yu jaa' 'in yu, mdo'o yu nguiaa yu, lo' lca na tsaan nu nxitñan' ne' judio. ¹⁰ Xacan' juin ne' judio lo'o yu nu mchca can': Tsaan nu nxitñan' na lca na cua' ñii, a ntsu'hui cha' cuiya' 'in cui'ya jaa' 'in. ¹¹ Mxcuen yu 'in ne': Una nu m'ni chca 'ñan juin lo'on: Xñi um jaa' 'in um lo' quiaa um. ¹² Xacan' mñicha' ne' 'in yu: ¿Tucui ca nu juin lo'o si'yana xñi jaa' 'in lo' quiaa? ¹³ A ngujlyo ti' yu ti ca nu m'ni chca 'in yu si'yana Jesús a ncuca chcan' 'a ñi lja nten qui'an can'. ¹⁴ La cua' msiin la can' nguija lyoo Jesús 'in yu ni' lyaa, lo' juin ñi 'in yu: Cua' mchca um ñii, a cu'ni 'a um qui'ya, ña'an tu' tlyu la cha' nu ña'an um. ¹⁵ Xacan' mdo'o yu nguiaa yu, lo' mtsa' yu 'in ne' judio si'yana Jesús lca nu m'ni chca 'in yu. ¹⁶ Cui' si'ya cha' re mdyisnan mna'an ti'i ne' judio 'in Jesús, lo' nan ne' ña'an nu kujui ne' 'in ñi si'yana tsaan nu nxitñan' ne' m'ni chca ñi 'in nten. ¹⁷ Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': A nchca tsatii tñan nu ngui'ni Stin, cui' cuaña'an nan'. ¹⁸ Can' cha' ne' judio nde lyee la ngunan ne' ña'an nu kujui ne' 'in ñi, si'yana a n'ni cunta ñi tsaan nu nxitñan' ne', lo' si'i tsacan' ti cha', cui' ca nu nchcui' ñi si'yana Ndiose lca ycui' ca Sti ñi, lo' ngui'ni sca ñi 'in ñi lo'o Ndiose.

Cha' cuiya' 'in Sñe' Ndiose

¹⁹ Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, Sñe' Ndiose, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni cha' 'in ti, cui' ca nu cu'ni can' tsaña'an nu cua' m'ni cha'an 'in Stina Ndiose, si'yana nchgaa tñan nu ngui'ni Stina Ndiose, ticui' cuaña'an ngui'ni Sñe' ñi. ²⁰ Si'yana Stina Ndiose lyee ndyu'hui cuiya' ti'

ñi 'in Sñe' ñi, lo' ndlo'o ñi 'in can' nchgaa tñan nu ngui'ni ñi, hasta tnu la cha' ntsu'hui cha' culo'o ñi 'in can' que ña'an cha' nu na'an um cua' ñii, lo' lyee la kuhue ti' um xacan'. ²¹ Si'yana tsaña'an nxiqui'o Stina Ndiose 'in ne' cua' ngujui, cuaña'an ndaa Sñe' ñi chendyu nu cui' ti 'in nu nchca ti' ñi. ²² Si'yana Stina Ndiose, a n'ni ñi xñan bsya 'in nten chendyu, cui' ca nu mdaa ñi cha' cuiya' can' 'in Sñe' ñi, ²³ ña'an ca si'yana cu'ni tnu nchgaa nten 'in Sñe' ñi tsaña'an n'ni tnu ne' 'in Stina Ndiose. Nu a cu'ni tnu 'in Sñe' ñi ticui' cuaña'an a n'ni tnu can' 'in nu ngua'an tñan 'in ñi. ²⁴ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu ndon nscan cha' nu nchcuin' lo' ndiya qui'an ti' 'in nu ngua'an tñan 'ñan, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, a nducua 'a qui'ya chon' si'yana cua' mdo'o tso' can' sii' cha' ndyija lo' cua' jui chendyu 'in. ²⁵ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, cua' mdiyaa xaa ntsu'hui cha' quine 'in ne' ngujui cha' nu hcui' Sñe' Ndiose, lo' nu cu'ni cunta 'in ñi caja chendyu 'in. ²⁶ Si'yana Stina Ndiose la' ña'an cua' ndi'in ñi, cui' cuaña'an mdaa ñi cha' cuiya' can' 'in Sñe' ñi. ²⁷ A cunta mdaa ñi cha' cuiya' 'in can' si'yana cu'ni xñan bsya 'in nten chendyu, si'yana lca can' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. ²⁸ A kuhue ti' um cha' re, si'yana tiyaa xaa nchgaa nu ntsu'hui ni' cuaa quine 'in cha' nu hcui' can'. ²⁹ Nu m'ni tñan tsu'hue tyiqui'o can' lo' caja chendyu 'in, nu m'ni tñan ngunan' tyiqui'o can' una tyijyin can' nu ti'i tsala xaa. Ñi nu ndaa suun cha' 'in Cristo ³⁰ Ñi sca cha', lo' a tca cu'nin cha' 'ñan tin, cui' ca nu ngui'nin xñan bsya tsaña'an ndlo Stin tñan 'ñan, ñi ndi'in cha' 'ñan lo'o cha' re si'yana a ngui'nin ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ngui'nin cha' nu nchca

ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ³¹ Cha' ticuiin' ndaan suun ña'an ndi'in cha' 'ñan, a sca cunta ntsu'hui cha' can'. ³² Una ntsu'hui xca tucui nu ndaa suun cha' 'ñan, lo' jlyo tin' si'yana suun nu ndaa can' lca na cha' nu ñi. ³³ Cui' um ngua'an tñan um 'in nu ya ñicha' 'in yu Xuhua can', lo' suun nu mdaa yu lca na cha' nu ñi. ³⁴ Nan' a najo'o suun nu ndaa nten chendyu 'ñan, una chcuin' cha' re si'yana caja ña'an tyi'o laa um. ³⁵ Yu Xuhua ncuu yu ña'an nchca ti' sca quii' nu ndu'hui xaa, lo' sca co' xaa tsu'hue 'a yu'hui tiquee um lo'o cha' can'. ³⁶ Nan' ndaan sca suun nu ndon loo la que ña'an nu mdaa yu Xuhua, si'yana ticui' tñan nu mdaa Stina Ndiose 'ñan ngui'nin cua' ñii, can' nu ndaa suun si'yana Stina Ndiose ngua'an tñan 'ñan. ³⁷ A cunta Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, mdaa ñi suun ña'an ndi'in cha' 'ñan. Ñi siya' lo' a nchca quine 'in um cha' nu nchcui' ñi, ñi a nchca ña'an tloo um 'in ñi, ³⁸ ñi a nducuan xu'hue um cha' nu nchcui' ñi, si'yana a ndiya qui'an ti' um 'in nu ngua'an tñan ñi. ³⁹ Cu'ni quii' tsu'hue um quityi 'in Ndiose, 'un nchcui' um si'yana ndaa na chendyu nu a tsatii 'a, lo' cui' cha' 'ñan lca nu nchcui' quityi can'. ⁴⁰ Una a nchca ti' um cuan xu'hue um 'ñan se'en nu caja chendyu nu a tsatii 'a 'in um. ⁴¹ Nan' a nducua tloon quinu tsu'hue tiquee nten lo'on, ⁴² ndyu'hui lyoon cusya 'in um lo' jlyo tin' si'yana a tsu'hue ntsu'hui tiquee um lo'o Ndiose. ⁴³ Nan' ljaan lo'o cha' cuiya' 'in Stin, lo' a nducuan xu'hue um 'ñan, una cha' caan xca tucui lo'o cha' cuiya' nu 'in ti, can' nu cuan xu'hue um 'in. ⁴⁴ ¿Ta tca tsa qui'an ti' um cha' scasca um nducua tloo um quinu tsu'hue tiquee nten lo'o um, lo' si'i nu nsu'hua loo um cha'

nu nchca ti' ycui' ca Ndiose? ⁴⁵ A quiñan ti' um ta nan' su'huan qui'ya 'in um tloo Stina Ndiose, una ntsu'hui nu ndlo qui'ya 'in um, cui' Moisé nu nducua tloo um 'in. ⁴⁶ Cha' ndiya qui'an ti' um 'in Moisé, cui' cuaña'an tsa qui'an ti' um 'ñan, si'yana ticui' cha' 'ñan ngua'an Moisé. ⁴⁷ Una cha' a ndiya qui'an ti' um cha' nu ngua'an scua yu, ¿ña'an la ca cha' nu nchcuin'?

6

Mdaa Jesús na ycu tsa ca'yu mii yu qui'yu

¹ Chon' nde'en can' mdo'o Jesús nguiaa ñi xca tso' tiyo' Galilea, ticui' tiyo' Tiberias lca na. ² Qui'an 'a nten nducui ncha'an 'in ñi si'yana na'an ne' cha' nu tnu ngui'ni ñi lo'o nu ti'i. ³ Xacan' ycuen Jesús sca loo nten, can' yten tucua ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi. ⁴ Cua' nchcui cha' ca ta'a pascua 'in ne' judio. ⁵ Xa mxina'an Jesús si'yana qui'an 'a nten ljaan se'en nducua ñi, xacan' juin ñi 'in yu Lpe: ¿La ta xi'i na jaslya nu cu nten re? ⁶ Ycui' cuiya' ti ñi lo'o yu cha' ña'an ca xcuen yu, una cua' jlyo ti' ñi ña'an ntsu'hui cha' cu'ni ñi. ⁷ Mxcuen yu Lpe can': Ñi tñi nu cu'ni na canan tucua ciento tsaan, a cula na xi'i na jaslya nu cu nten re. ⁸ Una yu Ndre, cui' ta'a nda'an ñi, ta'a ngula yu Simón Tyo, juin yu 'in ñi: ⁹ Nde ndon sca yu lyo' ti nu nda'an lo'o ca'yu ti jaslya lo'o tucua cula suhue ti. Una ñi ca cula na lo'o tsare nten. ¹⁰ Nducua quixin' xuhue ti se'en can'. Xacan' juin Jesús: Chcui' um lo'o nten re si'yana sten tucua ne'. Tsalca yu qui'yu nu yten tucua can' ndiyaa yu ca'yu mii yu. ¹¹ Xacan' msñi Jesús jaslya can', mdyaa ñi xu'hue

'in Ndiose, msu'hue ñi 'in na lo' mdaa ñi 'in na 'in yu ta'a nda'an ñi, can' yu nu cua' mtsa 'in na 'in nchgaa nten. Ticui' cuaña'an m'ni ñi lo'o cula can', ycu ne' tsaña'an nu ncua 'in ne'. ¹² Xa cua' mdyi ycu ne' juin Jesús 'in yu ta'a nda'an ñi: Xo' um nchgaa yu'hue nu nguinu cua si'yana a lyi'un na. ¹³ Xacan' mxo' yu 'in na, lo' m'ni cha'an yu tsa tichcua xcuhui lo'o yu'hue jaslya nu nguinu ycu ne' loo tsa ca'yu ti jaslya cebada can'. ¹⁴ Xa na'an nten can' cha' nu tnu m'ni Jesús, mdyisnan ycu' ne': Nu cha' ñi ca, nde ñi nu nxiycui' ca Ndiose 'in, nu cua' mdiyaan loo chendyu re. ¹⁵ Una Jesús ngu'ya ñi cunta si'yana nchca ti' ne' xicu'ni ne' 'in ñi nu ca ñi ree 'in ne', can' cha' mdo'o tso' ñi lja nten can', lo' nguiaa ñi nde sii' qui'ya can' scati ñi.

Mda'an quiya' Jesús loo tyi'a

¹⁶ Xa ngu'ya tla can' mdo'o yu ta'a nda'an ñi nguiaa yu tu'hua tiyo' can'. ¹⁷ Can' yten yu ni' sca yca na'an nu tyijyin xi'yu yu xca tso' tiyo' can' nu tiyaa yu quichen Capernaum. Cua' ngu'ya tsu'hue tla, lo' Jesús a nchca tsa ncha'an ñi 'in yu. ¹⁸ Mdyisnan ncua cui'in lyee ya', cui' ña'aaan cua' lo'o tiyo' can' mdyisnan nguitsa na. ¹⁹ Xa cua' nguiaa yu tsa ntsu'hui lyoo ca'yu uta scua kilometro, xacan' na'an yu ljian ncha'an Jesús 'in yu, nda'an quiya' ti ñi loo tyi'a can', lo' lyee 'a ytsen yu. ²⁰ Lo' juin ñi 'in yu: Nan' lcan, a cutsen um. ²¹ Tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee yu xa yten ñi ni' yca na'an can', cui' xaa ti mdiyaa yca na'an can' se'en ntsu'hui cha' tyi'o ti'in jun.

Xa mda'an nan nten 'in Jesús

22 Xca tsaan can' nten nu nguinu ti'in xca tso' tiyo' can', ngujlyo ti' ne' si'yana tsa yu ta'a nda'an ti Jesús yten ni' xca ti yca na'an nu nguinu nducui can', una a lo'o Jesús yten ñi. 23 Una mdyi'o ti'in chcua xnan yca na'an nu mdo'o quichen Tiberias, lo' mdiyaa na cui' ti se'en ycu ne' jaslya xa cua' mdyaa Ñi X'nan na xu'hue 'in Ndiose. 24 Xa ncuca cuiya' ti' nten can' si'yana a lo'o Jesús, lo' ñi yu ta'a nda'an ñi a lo'o can', xacan' yten ne' ni' yca na'an can', mdo'o ne' nguia nan ne' 'in Jesús nde quichen Capernaum.

Jesús lca ñi jaslya nu ndaa chendyu 'in nten

25 La xca tso' tiyo' can' nguija lyoo ne' 'in ñi, lo' juin ne': 'Un ñi nu lca Bstro, ¿ñi xaa mdiyaan um nde re? 26 Mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nda'an nan um 'ñan, una si'i si'ya cha' nu tnu nu na'an um, cui' ca nu si'yana ycu um jaslya ña'an nu ncuca ti' um. 27 Cu'ni um tñan, una si'i si'ya cha' nchcu ti, na nu ntsu'hui cha' lyi'un, cui' ca nu su'hua um juesa 'in um lo'o na nu ntsu'hui cha' ta loo tsala xaa, na nu ntsu'hui cha' taa Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan 'in um, si'yana nde ñi nu mdo'o hui ca 'in Stina Ndiose. 28 Xacan' mxcuen ne' 'in ñi: ¿Ña'an ta cu'ni hua si'yana tca tucua hua tñan tsaña'an nu nchca ti' Ndiose? 29 Mxcuen Jesús 'in ne': Nde cha' nu nchca ti' Ndiose, si'yana tsa qui'an ti' um 'in nu ngua'an tñan ñi. 30 Xacan' mxcuen ne' 'in ñi: ¿Ti ña'an ta cha' nu tnu cu'ni um tloo hua, lo' tsa qui'an ti' hua 'in um? ¿Ñi tñan cu'ni um cua' ñii? 31 Nu ncuca nten cula 'in na ycu ne' jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan lja nu mda'an ne' loo yuu ngutyi can',

cui' tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: —Jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan mdaa ñi ycu ne'—. ³² Juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, si'i Moisé lca nu mdaa jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan 'in um, cui' ca nu Stin lca nu ndaa ycui' ca jaslya 'in um. ³³ Si'yana jaslya 'in Ndiose lca nu mdo'o nde ni' cuaan lo' ndaa na chendyu 'in nten. ³⁴ Lo' juin ne' 'in ñi: Ñi X'nan hua, tyaa um jaslya can' cu hua tsala xaa. ³⁵ Xacan' juin Jesús 'in ne': Nan' lcan jaslya nu ndaa chendyu 'in nten. Nu ndiya nan 'ñan, ñi xiya' lo' 'a quite' 'a ti' can', lo' nu ndiya qui'an ti' 'ñan, ñi xiya' lo' a quityi 'a ti'. ³⁶ Cui' ña'an cua' nen lo'o um, siya' na'an tloo um 'ñan una a ndiya qui'an ti' um. ³⁷ Si'yana tsalca nu ndaa Stina Ndiose cha cuiya' 'in, can' nu quia nan 'ñan, lo' nu quia nan 'ñan a ntsu'hui cha' xcuan tloon 'in can'. ³⁸ Nan' mdo'on nde ni' cuaan, una si'i si'yana cu'nin ña'an nu nchca tin', cui' ca nu ña'an nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ³⁹ Nde cha' nu nchca ti' Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, si'yana a quinan' ñi sca nu cua' mdaa ñi 'ñan, cui' ca nu cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. ⁴⁰ Nde cha' nu nchca ti' ñi nu ngua'an tñan 'ñan, si'yana nchgaa nu chcua quiloo 'in Sñe' ñi lo' tsa qui'an ti' 'in ñi, caja chendyu nu a tsatii 'a 'in, lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. ⁴¹ Xacan' mdyisnan ycui' tyijyin scasca ne' judio si'ya cha' nu juin Jesús: Nan' lcan jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan. ⁴² Nchcui' ne': ¿Ta si'i Jesús sñe' See lca yu re, ta si'i na cua' ndyu'hui lyoo na 'in sti yu lo'o jyi'an yu? ¿Ña'an ta nchcui' yu si'yana nde ni'

cuaan mdo'o yu? ⁴³ Jesús juin ñi 'in ne': A najo'o chcui' tyijyin um lyee la. ⁴⁴ A tucui nu quia nan 'ñan cha' si'i Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, tu'hui tiquee can', lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. ⁴⁵ Nde cha' nu ngua'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in: —Nchgaa nten ntsu'hui cha' culo'o Ndiose 'in—. Can' cha' nchgaa nu cua' ngune 'in cha' nu ycui' Stina Ndiose lo' m'ni cha'an 'in ñi, can' nu ndiya nan 'ñan. ⁴⁶ Si'i si'yana nde'en la tucui nu cua' na'an tloo 'in Stina Ndiose, cui' ca nu scati ñi nu mdo'o se'en nducua ñi, can' nu cua' na'an tloo 'in Stina Ndiose. ⁴⁷ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu ndiya qui'an ti' 'ñan cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in. ⁴⁸ Nan' lcan jaslya nu ndaa chendyu 'in nten. ⁴⁹ Nu ncu nten cula 'in na ycu ne' jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan xa mda'an ne' loo yuu ngutyi can', una chon' nde'en can' ngujui ne'. ⁵⁰ Una nde jaslya nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' nu cu 'in na, a caja 'a can'. ⁵¹ Nan' lcan jaslya nu lo'o ca nu mdo'o nde ni' cuaan, lo' nu cu jaslya re tyu'hui can' chendyu tsala xaa. Nan' lcan jaslya can', lo' tyaan 'ñan si'yana caja chendyu 'in nten. ⁵² Xacan' ne' judio mdyisnan nchcui' tyijyin ne' lo'o ta'a ne', lo' nchcui' ne': ¿Ña'an ta tca taa yu re ticuii' cunan' yu cu na? ⁵³ Lo' juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, cha' na a cu um cunan' Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, lo' cha' a co'o um tne yu, a ntsu'hui chendyu 'in um. ⁵⁴ Nu cu cunan' lo' co'o tnen, cua' jui chendyu nu a tsatii 'a 'in, lo' nan' cu'nin cha' tyiqui'o can' xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. ⁵⁵ Si'yana cunan' lca na ycui' ca cha' nchcu, lo' tnen lca na ycui' ca cha' ndyi'o. ⁵⁶ Nu cu cunan' lo' co'o tnen,

sca cha' ti 'in lo'on, cui' cuaña'an nan' lo'o can'.
⁵⁷ Stina Ndiose, ñi nu lo'o ca, ngua'an tñan ñi 'ñan,
 lo' si'ya ñi can' cha' lo'on nan', cui' cuaña'an taan
 chendyu 'in nu cuan xu'hue 'ñan. ⁵⁸ Nde jaslya nu
 mdo'o nde ni' cuaan, una si'i ña'an jaslya nu ycu
 nten cula 'in na lo' ngujui ne', nu cu jaslya re caja
 chendyu nu a tsatii 'a 'in. ⁵⁹ Nde cha' nu ycui' Jesús
 xa ngulo'o ñi 'in nten se'en ndiyo' ti'in ne' judio
 quichen Capernaum.

Cha' nu ndaa chendyu 'in nten

⁶⁰ Qui'an 'a nu nducui ncha'an 'in ñi ngune 'in
 cha' nu ycui' ñi, lo' juin ne': Tucui 'a cha' nu ndlo'o
 ñi re. ¿Tucui ca nu qui'ya cunta 'in na? ⁶¹ Ngüi ti'
 Jesús ña'an cha' nu nchcui' nu nducui ncha'an 'in
 ñi, lo' juin ñi 'in ne': ¿Ta na a mdiyaa ti' um cha'
 nu ycuin'? ⁶² ¿Ña'an ta cu'ni um cha' ña'an tloo
 um scuén Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan se'en
 ndi'in ñi ti' culoo? ⁶³ Si'ya cusya 'in na can' cha'
 lo'o na, cunan' re a sca ntsu'hui lyoo na. Cha' nu
 ycuin' lo'o um lca na cha' nu lo'o ca lo' ndaa na
 chendyu 'in um. ⁶⁴ Una ntsu'hui um re a ndiya
 qui'an ti' um 'ñan. Juin Jesús cuaña'an si'yana ti'
 culoo cua' ngujlyo ti' ñi tsalca nu a ndiya qui'an ti'
 'in ñi, lo' ti nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi. ⁶⁵ Ti' juin la
 ñi: Can' cha' cua' ycuin' lo'o um si'yana a tucui nu
 quia nan 'ñan, cha' si'i Stina Ndiose ndu'hui tiquee
 can'. ⁶⁶ Ti' xacan' qui'an 'a nu nducui ncha'an 'in
 ñi mdo'o tso', lo' a mda'an 'a lo'o ñi. ⁶⁷ Xacan' juin
 Jesús lo'o tichcua yu ta'a nda'an ñi: ¿Ta na lo'o um
 nchca ti' um tyi'o tso' um? ⁶⁸ Yu Simón Tyo can'
 mxcuén yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿tucui ta 'in chcui
 ncha'an hua, lo' scati um nda'an lo'o um cha' nu

ndaa chendyu nu a tsatii 'a 'in hua? ⁶⁹ Huare' cua' ya qui'an ti' hua 'in um, lo' ncuca cuiya' ti' hua si'yana 'un lca um Cristo, Sñe' Ndiose, ñi nu lo'oca. ⁷⁰ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta si'i nan' ngulohuin 'in ta'a tichcua um, lo' sca um nguiaa um tso' 'in laxa'an? ⁷¹ Ycui' ñi cuaña'an si'ya cha' 'in yu Juda Iscariote, sñe' Simón, si'yana can' nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, lo' cui' ta yu tichcua can' lca yu.

7

Ta'a Jesús a mslyaa tsa qui'an ti' 'in ñi

¹ Chon' nde'en can' mda'an Jesús se'en lyi'ya loo Galilea, a ncuca ti' ñi tsa ñi se'en lyi'ya loo Judea, si'yana ntsu'hui tiquee ne' judio cujui 'in ñi. ² Cua' nchcui cuii' cha' ca ta'a 'in ne' judio xa ntñan ne' quisin. ³ Ta'a Jesús juin 'in ñi: ¿Ñi cha' ta a tsa se'en lca Judea, si'yana lo'oca yu ta'a nda'an ña'an yu cha' nu tnu ngui'ni? ⁴ Si'yana a tucui nu culyo scua la cha' 'in, cu'ni sca cha' nu cunan ti, Cha' cuaña'an ngui'ni cha' nu tnu, cu'ni 'in na tloo na'an nchgaa nten. ⁵ Lo' ñi sca ta'a Jesús a ndiya qui'an ti' 'in ñi. ⁶ Xacan' juin Jesús 'in ta'a ñi: A nchca tiyaa braa nu 'ñan, una 'un ña'an braa ti tsu'hue 'in um. ⁷ Ñi a ntsu'hui cha' xcuan tloo nten 'in um, una nan' nxcuan tloo ne' 'ñan si'yana ndlyo scua lan cha' ngunan' nu ngui'ni ne'. ⁸ Una 'un tca tsa um ta'a cua, nan' a tsa'an si'yana a nchca tiyaa braa nu 'ñan. ⁹ Ti' nguinu la ñi se'en lca Galilea xa ycui' ñi cha' re.

Yaa Jesús ta'a quichen Jerusalén

¹⁰ Una xa cua' mdo'oca ta'a ñi nguiaa, xacan' mdo'oca ñi scati ñi nguiaa ñi se'en nchca ta'a can', a mda'an

la ñi, cui' ca nu nda'an cutsi' ti ñi. ¹¹ Se'en nchca ta'a can' nda'an nan ne' judio 'in ñi, lo' nchcui' ne': ¿La ta ncuca yu can'? ¹² Lja nten qui'an can' scasca ña'an nchcui' ne' cha' 'in ñi, ntsu'hui nu nchcui': Tsu'hue nten lca ñi. Ntsu'hui nu nchcui': Si'i na, cui' ca nu nda'an ñilyi'o yu 'in nten. ¹³ Una a tucui nu nchcui' la cha' 'in ñi si'yana nguitsen ne' tloo ne' judio. ¹⁴ Tlu'hue nguiaa nchca ta'a can' xa yten Jesús ni' lyaa, lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in nten. ¹⁵ Nduhue 'a ti' ne' judio 'in ñi, lo' nchcui' ne': ¿La ta ngulo yu cha' tiyaa re, lo' a chcan' yu'hui yu xcula? ¹⁶ Xacan' juin Jesús 'in ne': Cha' nu ndlo'on 'in um, si'i cha' tiyaa 'ñan lca na, cui' ca nu lca na cha' tiyaa 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ¹⁷ Nu nchca ti' tucua tñan cha' nu nchca ti' Ndiose, qui'ya can' cunta cha' na ndlo'on cha' 'in Ndiose, uta na nchcuin' lo'o cha' tiyaa nu 'ñan tin. ¹⁸ Sca nten nu nchcui' lo'o cunta 'in, nsu'hua loo can' 'in ticuii', una cha' nsu'hua loo can' 'in nu ngua'an tñan 'in, ñi ndi'in cha' 'in lo' a nchcui' cha' cuiñi. ¹⁹ ¿Ta si'i Moisé lca nu mdaa lee 'in um, lo' ñi sca um a nducua um tñan 'in na? ¿Ñi cha' ta nchca ti' um kujui um 'ñan? ²⁰ Xacan' mxcuén nten can': Cui'in xa'an ntsu'hui 'in nu'huin. ¿Ti nu nchca ti' kujui 'in? ²¹ Mxcuén Jesús 'in ne': Scati cha' nu tnu cua' m'nin, lo' nchgaa um nduhue ti' um. ²² Cha' ñi si'yana Moisé ngulo tñan si'yana ca circuncida 'in um, (una si'i Moisé mducua suun cha' re, cui' ca nu mdyisnan na lo'o nten cula 'in na), ¿ta si'i cui' tsaan nu nxitñan' na n'ni um circuncida 'in sñe' um? ²³ Lo' si'yana a nchca ti' um tnan' um cha' 'in lee nu mdaa Moisé, n'ni um circuncida 'in sñe' um siya' tsaan nu nxitñan' na, ¿ñi cha' ti'i ti' um 'ñan

si'yana m'nin chcan can 'in sca yu qui'yu tsaan nu nxitñan' na? ²⁴ A cu'ni cuiya' um sca cha' lo'o cha' tiyaa nu 'in um, cui' ca nu cu'ni cuiya' um 'in na lo'o sca cha' tiyaa nu ñi. ¿Ta re ñi nu lca Cristo? ²⁵ Xacan' mdyisnan nchcui' scasca ne' Jerusalén: ¿Ta si'i re nu nda'an nan ne' si'yana kujui ne' 'in? ²⁶ Cua' ñii nchcui' la yu tloo nten re, lo' a tucui nu nchcui ndijin. ¿Ta xtyi ti' lo'o bsya cua' m'ni cunta si'yana lca yu ycui' ca Cristo? ²⁷ Yu re jlyo ti' na la quichen mdo'o yu, una xa ntsu'hui cha' caan ñi nu lca Cristo, a tucui ca jlyo ti' la tyi'o can'. ²⁸ Xacan' ycui' cueen Jesús se'en ndon ñi ndlo'o ñi ni' lyaa can': 'Un ndyu'hui lyoo um 'ñan lo' jlyo ti' um la mdo'on, nan' a ljyaan lo'o cunta nu 'ñan tin, una ñi ndi'in cha' 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan, lo' a ndyu'hui lyoo um 'in ñi. ²⁹ Una nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi si'yana mdo'on se'en nducua ñi, lo' cui' ñi ngua'an tñan ñi 'ñan. ³⁰ Ncua ti' ne' si'yana quinu ñi, una a tucui nu msñi 'in ñi si'yana a nchca tiyaa braa 'in ñi. ³¹ Qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in ñi, lo' nchcui' ne': Xa caan ñi nu lca Cristo, ¿ta lyee la cu'ni ñi cha' nu tnu que ña'an yu re?

Msu'hua ne' fariseo 'in silyiya si'yana quinu Jesús

³² Ne' fariseo ngune 'in ne' ña'an nchcui' nten can' cha' 'in Jesús, lo' yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ne' fariseo, ngua'an tñan ne' 'in yu nu ntsu'hui cuan can', si'yana xñi yu 'in Jesús. ³³ Xacan' juin Jesús 'in ne': Ti' ña'an ta'a na xca co' xaa, la xacan' qui'an se'en nducua ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ³⁴ Siya' quia nan um 'ñan una a quija lyoon 'in um, lo' ñi a tca tsa'a um se'en nu nan' tsa'an. ³⁵ Xacan'

mdyisnan ycuí' ne' judío: ¿La ta tsaa yu re si'yana a quija lyoo yu 'in na? ¿Uta tsaa yu se'en ndi'in ta'a judío na nu ndi'in xca quichen, lo' culo'o yu 'in ne' griego? ³⁶ ¿Ñi cha' nchca ti' chcuí' ña'an juin yu: Siya' quia nan um 'ñan una a quija lyoon 'in um, lo' ñi a tca tsaa um se'en nu nan' tsa'an?

Jesús lca ñi tyi'a nu lo'o ca

³⁷ Xca ti tsaan nu nchca ta'a can', cui' tsaan nu ndon loo lati 'in ne', mdyiton Jesús lo' ycuí' cuen ñi: Cha' ntsu'hui nu nguityi ti' tyi'a, tca caan lo' taan tyi'a co'o can'. ³⁸ Nu ndiya qui'an ti' 'ñan, cui' ña'an nchcuí' quityi 'in Ndiose, nde ni' cusya 'in ntsu'hui cha' chcuí' tyi'a nu lo'o ca. ³⁹ Nde cha' nu ycuí' ñi si'ya Espíritu 'in Ndiose nu ntsu'hui cha' cha'an yu'hui ni' cusya 'in nchgaa nu tsa qui'an ti' 'in Jesús. Xa ycuí' ñi cha' re ti' lyijyi caan Espíritu nu Luhui 'in Ndiose, si'yana Jesús a nchca scuen ñi nde ni' cuaan.

A ncua 'a ca sca cha' ti 'in ne'

⁴⁰ Xa ngune 'in nten can' cha' nu ycuí' ñi mdyisnan ycuí' ne' scasca ne': Nu cha' ñi ca si'yana nde yu nu nxiycuí' Ndiose 'in. ⁴¹ Ntsu'hui xca nu nchcuí': Ycuí' ca Cristo lca yu re. A cunta ntsu'hui nu nchcuí': ¿Ta Galilea tyi'o ñi nu lca Cristo? ⁴² ¿Ta si'i na nchcuí' quityi 'in Ndiose si'yana —loo ta nten 'in Davi tyi'o— ñi nu lca Cristo, —cuí' Belén— quichen tyi Davi? ⁴³ Lo' si'ya ñi a ncua ca sca cha' ti 'in ne'. ⁴⁴ Ntsu'hui nu ncua ti' si'yana quinu ñi, una a tucui nu msti ti'.

Yuhue ti' ne' ña'an nchcuí' Jesús

⁴⁵ Yu nu ntsu'hui cuan can' mxitucui yu se'en ndiyo' ti'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o

ne' fariseo, lo' mñicha' ne' 'in yu: ¿Ñi cha' ta a nguian lo'o um 'in yu? ⁴⁶ Mxcuen yu: Ñi sca tucui lo' a nchca quine 'in hua chcui' tsaña'an nchcui' yu cua. ⁴⁷ Xacan' juin ne' fariseo: ¿Ta xtyi ti' lo'o um cua' jui nu nguñilyi'o 'in um? ⁴⁸ ¿Ta nde'en yu nu lyi'ya tñan re uta lo'o ne' fariseo cua' ya qui'an ti' 'in yu? ⁴⁹ Una nten re si'yana a ndyu'hui lyoo ne' lee, nducua yuhue' chon' ne'. ⁵⁰ Xacan' yu Nicodemo, yu nu ya ycui' lyi'o Jesús sca tla, cui' ta nten 'in ne' fariseo lca yu, ⁵¹ lo' juin yu: Una tsaña'an nchcui' lee 'in na, ¿ta tca cu'ni cuiya' na cha' 'in sca nten, cha' ti' lyijyi quine 'in na cha' nu m'ni ne'? ⁵² Mxcuen ne' 'in yu: ¿Ta na lo'o um lca um ne' Galilea? Cu'ni quii tsu'hue um loo quityi 'in Ndiose lo' qui'ya um cunta si'yana a ntsu'hui cha' tyi'o sca nu nxiycui' Ndiose 'in se'en lca Galilea. ⁵³ Xacan' cunda scaa ne' mdo'o ne' nguiaa ne' nde ña'an 'in ne'.

8

Cha' 'in ne' cuna'an nducun'

¹ Xacan' mdo'o Jesús nguiaa ñi se'en nducua qui'ya Olivo. ² Tlya xca tsaan can' mxitucui ñi lo' yten ñi ni' lyaa, ña'aan quichen ne' nguio' ti'in ne' se'en nducua ñi, lo' mdyisnan ngulo'o ñi 'in ne'. ³ Xacan' ne' escriba lo'o ne' fariseo mdiya lo'o yu 'in sca ne' cuna'an nu yten yu'hui lo'o xca yu qui'yu. Lja nten can' mdi'in tyaa yu 'in ne' cuna'an can'. ⁴ Lo' juin yu 'in ñi: 'Un ñi nu lca Bstro, ne' cuna'an re nguija lyoo ne' lja nguiten yu'hui ne' lo'o xca yu qui'yu. ⁵ Lee nu mxnu scua Moisé ndlo na tñan si'yana sca ne' cuna'an nu ngui'ni cuaña'an, 'ni cha'

cujui ne' 'in lo'o quee. Cua' ñii, ¿ña'an ta ljuin um? ⁶ Ycui' cuiya' ti yu cha' ña'an ca xcuen ñi se'en nu su'hua yu qui'ya 'in ñi. Una Jesús yten tucua ñi lo' mdyisnan ngua'an ñi lyuu lo'o loyaa' ñi. ⁷ Si'yana ticui' ti loo cha' nchcui' yu, mdyiton ñi, lo' juin ñi 'in nten can': Nu ñan ti' si'yana a sca qui'ya nducui, can' nu culo nducua la jyi'in quee 'in ne' cuna'an re. ⁸ Xiya' yten tucua ñi lo' ngua'an ñi lyuu can'. ⁹ Una xa ngune 'in ne' cha' nu ycui' ñi, cui' xaa ngu'ya ne' cunta si'yana nducui ne' qui'ya, cunda scaa ti ne' mdo'o ne' nguiaa ne' ti' nu cula la hasta lo'o nu suhue ti. Xca ti Jesús nguinu tucua ñi se'en ndon ne' cuna'an can'. ¹⁰ Xacan' mdyiton Jesús lo' na'an ñi si'yana a tucui 'a nu ndon can', cui' ca nu xca ti ne' cuna'an can', lo' juin ñi 'in ne': ¿La ncuu nu nsu'hua qui'ya 'in? ¿Ti nu ngulo tñan si'yana caja? ¹¹ Mxcuen ne' cuna'an can': A tucui, Ñi X'nan hua. Xacan' juin Jesús lo'o ne': Ñi nan' a su'huan qui'ya 'in. Quiaa lya, lo' a cu'ni 'a qui'ya.

Jesús lca ñi xaa nu ndu'hui 'in nten

¹² Xiya' mdyisnan ycui' Jesús lo'o nten can': Nan' lcan nu ndu'hui xaa 'in nten chendyu. Nu chcui ncha'an 'ñan, a tyi'an 'a se'en tla yta, cui' ca nu tyi'an can' loo xaa nu ndaa chendyu. ¹³ Xacan' juin ne' fariseo 'in ñi: Ticui' ti ndaa suun ña'an ndi'in cha' 'in, can' cha' a sca cunta ntsu'hui ña'an nu nchcui'. ¹⁴ Mxcuen Jesús: Siya' ticuin' ndaan suun cha' 'ñan, una lca na cha' nu ñi, si'yana jlyo tin' la mdo'on, lo' jlyo tin' la qui'an, una 'un a jlyo ti' um la mdo'on uta la qui'an. ¹⁵ 'Un n'ni cuiya' um cha' lo'o cha' tiyaa 'in nten chendyu, una nan' a ngui'nin cuiyan' cha' 'in ñi sca tucui. ¹⁶ Lo' cha' cu'nin

cuiyan' cha' 'in nten, cu'nin 'in na lo'o cha' nu ñi, si'yana si'i scan tin, cui' ca nu lo'o Stina Ndiöse, ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ¹⁷ Ticui' lee 'in um nchcui' na, cha' tucua yu scaña'an ti suun taa yu, lca na cha' nu ñi. ¹⁸ Nan' ndaan suun tsaña'an ndi'in cha' 'ñan, cui' cuaña'an Stina Ndiöse, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, ndaa ñi suun ña'an ndi'in cha' 'ñan. ¹⁹ Xacan' juin ne' 'in ñi: ¿La ta ncu Sti? Mxcuen Jesús: Ñi 'ñan nan', lo' a ndyu'hui lyoo um, lo' ñi 'in Stin. Cha' cua na ndyu'hui lyoo um 'ñan, lo'o Stin ndyu'hui lyoo um xacan'. ²⁰ Ndlo'o Jesús cha' re ni' lyaa se'en ndyi'ya ne' lcuán, lo' a tucui nu msñi 'in ñi si'yana ti' lyijyi tiyaa braa 'in ñi.

Ycui' Jesús si'yana quiaa ñi se'en nducua Ndiöse

²¹ Xiya' ycui' Jesús lo'o nten can': Nan' ntsu'hui cha' tsa'an, lo' 'un tyi'an nan um 'ñan, una tsato'o caja um loo qui'ya 'in um, can' cha' a tca tsa'a um se'en ntsu'hui cha' tsa'an. ²² Scasca ne' judio mdyisnan ycui' ne': ¿Ta xtyi ti' kujui yu 'in yu ticuii' yu? ¿Ta can' cha' nchcui' yu si'yana a tca tsa'a na se'en ntsu'hui cha' quiaa yu? ²³ Juin Jesús 'in ne': 'Un ndi'in loo chendyu re, nan' mdo'on nde ni' cuaan. Loo chendyu re mdo'o um, una nan' si'i re mdo'on. ²⁴ Can' cha' nen lo'o um ntsu'hui cha' caja um loo qui'ya 'in um. Cha' na a tsa qui'an ti' um tucui lcan, loo qui'ya 'in um ntsu'hui cha' caja um. ²⁵ Xacan' juin ne' 'in ñi: Nu'huin jan ñi, ¿tucui ta lca cha' na can'? Mxcuen Jesús: Cui' ña'an cua' nen lo'o um ti' culoo. ²⁶ Qui'an 'a cha' ti' ntsu'hui cha' chcuin' lo'o ña'an nu ngui'ni um. Ñi nu ngua'an tñan 'ñan, ñi ndi'in cha' 'in ñi, lo' nchcuin' cha' nu ngune 'ñan ycui' ñi. ²⁷ Una a ngu'ya ne' cunta

si'yana cha' 'in Stina Ndiose nchcui' ñi. ²⁸ Xacan' juin Jesús 'in ne': Xa jyi'in ca'an um 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan loo cusi, xacan' ca cuiya' ti' um si'yana nan' lcan ña'an cua' nen lo'o um, ñi sca cha' lo' a ngui'nin lo'o cha' cuiya' nu 'ñan, cui' ca nu nchcuin' cha' nu m'ni cha'an 'in Stina Ndiose. ²⁹ Ñi nu ngua'an tñan 'ñan ndi'in ñi lo'on, lo' a mxnu Stina Ndiose 'ñan scan tin, si'yana nchgaa xaa nducuan tñan ña'an cha' nu nchca ti' ñi. ³⁰ Xa ycui' ñi cha' re, qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in ñi.

Tyi'o laa um si'ya cha' nu ñi

³¹ Xacan' juin Jesús 'in ne' judio nu ya qui'an ti' 'in ñi: Cha' 'un tyon tla um lo'o cha' nu nchcuin', cha' ñi ca lca um nu ngui'ni cha'an 'ñan, ³² chu'hui lyoo um cha' nu ñi, lo' cha' nu ñi can' culo laa na 'in um. ³³ Mxcuen ne' 'in ñi: Huare' lca hua ta nten 'in Abraham, lo' ñi siya' lo' a nchca ca hua nguso 'in xca tucui lo'o juea, ¿ña'an ta nchcui' si'yana ntsu'hui cha' tyi'o laa hua? ³⁴ Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nchgaa nu ngui'ni qui'ya, nguso 'in qui'ya lca can'. ³⁵ Sca nguso a tca quinu lo'o x'nan tsala xaa, una yu nu lca sñe' x'nan can', tsala xaa ntsu'hui cha' quinu lo'o sti. ³⁶ Can' cha', cha' na Sñe' Ndiose culo laa 'in um, nu cha' ñi ca tyi'o laa um xacan'. ³⁷ Nan' jlyo tin' si'yana lca um ta nten 'in Abraham, una nchca ti' um kujui um 'ñan, si'yana a nducuan xu'hue um cha' nu nchcuin'. ³⁸ Nan' nchcuin' tsaña'an cha' nu na'an tloon se'en nducua Stina Ndiose, una 'un ngui'ni um cha' nu nchcui' sti um.

Cha' 'in nu nguiaa tso' 'in laxa'an

39 Mxcuen ne' 'in ñi: Abraham lca nu ncua nten cula 'in hua. Xacan' juin Jesús 'in ne': Cha' na lca um sñe' Abraham, cui' tñan nu m'ni Abraham cu'ni um xacan'. 40 Una nde nchca ti' um kujui um 'ñan, cui' nu nchcui' cha' nu ñi tsaña'an nu ngune 'in ycui' Ndiose. Una Abraham a m'ni yu cuaña'an. 41 Una 'un ngui'ni um tñan nu ngui'ni sti um. Xacan' juin ne' 'in ñi: Una huare' si'i ña'an tucui ti lca sti hua, si'yana scati Ndiose lca sti hua. 42 Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Cha' na Ndiose lca sti um, tsu'hue ntsu'hui tiquee um lo'on, si'yana nan' mdo'on se'en nducua Ndiose lo' mdiyaan re, una si'i lo'o cha' cuiya' nu 'ñan tin, cui' ca nu lo'o cha' cuiya' 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. 43 ¿Ñi cha' a ndyi'ya um cunta cha' nu nchcuin'? Cui' si'yana a nchca ti' um cuan xu'hue um 'in na. 44 'Un nguiaa um tso' 'in laxa'an nu lca sti um, lo' nguia ncha'an um ña'an nu ngui'ni can'. Ti' culoo lca can' nu ndujui nten, a ndon can' loo cha' nu ñi si'yana a ñi ndi'in cha' 'in, la' ña'an nchcui' can' cha' cuiñi si'yana lca nu cuiñi, ycui' ca sti cha' cuiñi. 45 Nan' si'yana nchcuin' cha' nu ñi, can' cha' a ndiya qui'an ti' um 'ñan. 46 ¿Ti nu tca chcui' si'yana nducuin qui'ya? Cha' na nchcuin' cha' nu ñi, ¿ñi cha' a ndiya qui'an ti' um 'ñan? 47 Nu nguiaa tso' 'in Ndiose ndon nscan cha' 'in Ndiose, can' cha' a ndon nscan um cha' re si'yana a nguiaa um tso' 'in Ndiose.

Xa ti' lyijyi tyi'in Abraham cua' ndi'in Cristo

48 Xacan' mxcuen ne' judio 'in ñi: Cui' ña'an cua' ycui' hua lo'o si'yana lca ne' Samaria, lo' ntsu'hui cui'in xa'an 'in. 49 Mxcuen Jesús: A ntsu'hui cui'in xa'an 'ñan. Cui' ca nu ngui'nin tnun 'in Stin, una

'un nxcuan tloo um 'ñan. ⁵⁰ Ñi a nchca tin' scuen cuaan 'ñan ticuiin', una xca tucui nscuen cuaan 'ñan, can' nu cu'ni cuiya' cha' 'ñan. ⁵¹ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu xu'hua se'en cha' nu nchcuin', a ntsu'hui cha' caja can'. ⁵² Xacan' juin ne' judio 'in ñi: Cua' ñii ngu'ya hua cunta si'yana ntsu'hui cui'in xa'an 'in. Abraham ngujui yu, cui' cuaña'an ngujui nchgaa la ña'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in, lo' nu'huin nchcui': Nu xu'hua se'en cha' nu nchcuin', a ntsu'hui cha' caja can'. ⁵³ ¿Ta ndon loo la nu'huin que 'in Abraham nu ncua nten cula 'in na? Ngujui yu lo' ngujui nchgaa la ña'an yu nu mxiycui' Ndiose 'in, lo' nu'huin, ¿tucui ta lca ñan ti'? ⁵⁴ Mxcuen Jesús: Cha' nan' scuen cuaan 'ñan ticuiin', a sca cunta ntsu'hui, una ñi nu lca Stin, can' nu nscuen cuaan 'ñan, cui' ñi nu nchcui' um lca Ndiose 'in um. ⁵⁵ 'Un a ndyu'hui lyoo um 'in ñi, una nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi. Cha' cunen a ndyu'hui lyoon 'in ñi, lcan sca nu cuiñi tsaña'an ndi'in cha' 'in um. Una nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi lo' nxu'hua se'en cha' nu nchcui' ñi. ⁵⁶ Abraham nu ncua nten cula 'in um, tsu'hue yu'hui tiquee yu xa ynan yu cha' si'yana ntsu'hui cha' caan, na'an yu cha' can' lo' ncua tsu'hue yu'hui tiquee yu. ⁵⁷ Xacan' juin ne' judio 'in ñi: Ñi tu'hua tyii yjan a nchca chu'hui, lo' nchcui' si'yana cua' na'an 'in Abraham. ⁵⁸ Juin Jesús 'in ne': Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, ti' lyijyi tyi'in Abraham lo' nan' cua' ndi'in. ⁵⁹ Xacan' msñi ne' quee si'yana jyi'in ne' 'in Jesús, una yu'hui cutsi' ñi lo' mdyi'o ñi ni' lyaa can', mdijin ñi lja nten can' nguiaa ñi.

Msla Jesús quiloo sca yu cuityin'

¹ Tucueen se'en mdijin Jesús, na'an ñi nducua sca yu cua' lca cuityin' ti' xa ngula. ² Yu ta'a nda'an ñi mñicha' 'in ñi: Rabí, ¿ti nu nducui qui'ya, yu re uta na nten cula 'in yu, ñi cha' cua' lca cuityin' yu xa mdiyaan yu chendyu? ³ Xacan' mxcuen Jesús: Si'i yu, lo' ñi nten cula 'in yu a nducui jun qui'ya, cui' ca nu si'yana ca chcan' loo cha' nu tnu cu'ni Ndiose lo'o yu. ⁴ 'Ni 'ni ca cha' cu'nin tñan 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan lja nu ti' ndyijyi xaa, si'yana cha' cua' ngu'ya tla a tucui 'a nu cu'ni tñan. ⁵ Lja nu ti' ndi'in loo chendyu re, nan' lcan nu ndu'hui xaa 'in nten chendyu. ⁶ Ña'aan mdyi ycuí' ñi cha' re ngulo'o siye' ñi lyuu, m'ni ñi tsachin' mtso' lo'o tyi'a siye' ñi, lo' mxita'an ñi 'in na quiloo yu cuityin' can', ⁷ lo' juin ñi 'in yu: Ya ycuí tyi'a tloo ni' plyaa Siloé cua, (cha' re nchca ti' chcuí': Nu ngua'an tñan ne' 'in). Xacan' ya ycuí yu tyi'a tloo yu, lo' cua' lca nguila na 'in yu xa mxitucui yu. ⁸ Tsalca ta'a nducua ti yu, lo'o nu jlyo ti' si'yana ncua yu sca nu cuityin', nchcuí' ne': ¿Ta si'i re yu cuityin' nu nchcua njñan lcuan nchgaa xaa? ⁹ Ntsu'hui nu nchcuí': Cui' yu. Ntsu'hui xca nu nchcuí': Na chcuí' ña'an ti yu. Ticuii' yu mxcuen yu 'in ne': Nan' lcan. ¹⁰ Mñicha' ne' 'in yu: ¿Lo' ña'an ta ncua nguila quiloo? ¹¹ Mxcuen yu 'in ne': Cui' yu nu naan Jesús m'ni chu'hue yu tsachin' mtso', mxita'an yu 'in na quilon, lo' juin yu 'ñan: Ya ycuí tyi'a tloo se'en lca Siloé cua. Cui' xaa ya ycuín tyi'a tloon, lo' ncua chcan' 'ñan. ¹² Xacan' juin ne' 'in yu: ¿La ta ncua yu ñii? Mxcuen yu 'in ne': A jlyo tin'.

Mñicha' ne' fariseo 'in yu nu ncua cuityin'

¹³ Ya lo'o ne' 'in yu nu ncua cuityin' can' tloo ne' fariseo. ¹⁴ Lca na tsaan nu nxitñan' ne' judio xa m'ni chu'hue Jesús mtso' can', lo' m'ni ñi cha' nguila quiloo yu. ¹⁵ Ticui' cuaña'an mñicha' ne' fariseo 'in yu cha' ña'an ncua nguila quiloo yu. Lo' juin yu 'in ne': Tsachin' mtso' mxita'an yu quiloon, mji'an 'in na, lo' cua' ñii chcan' 'ñan. ¹⁶ Xacan' mdyisnan ycui' ne' fariseo: Yu cua a mdo'o yu se'en nducua Ndiose si'yana a nxu'hua se'en yu tsaan nu nxitñan' na. Ntsu'hui xca nu nchcui': ¿Una ña'an ta n'ni yu cha' nu tnu cha' na lca yu nten qui'ya chendyu? Lo' a ncua 'a ca sca cha' ti 'in ne' si'ya ñi. ¹⁷ Xiya' mñicha' ne' 'in yu nu ncua cuityin' can': ¿Ña'an ta ñan ti' lo'o yu nu msla quiloo? Mxcuen yu 'in ne': Yu nu nxiycui' Ndiose 'in lca yu. ¹⁸ Una a ya qui'an ti' ne' si'yana ncua yu sca nu cuityin' lo' cua' ñii nguila quiloo yu. Can' cha' m'ni ne' cha' yaan nten cula 'in yu, ¹⁹ lo' mñicha' ne' 'in: ¿Ta sñe' um lca yu re? ¿Ta cha' ñi si'yana cua' lca cuityin' yu xa mdiyaan yu chendyu? ¿Ña'an ta ncua nguila quiloo yu? ²⁰ Nten cula 'in yu mxcuen 'in ne': Jlyo ti' hua si'yana sñe' hua lca yu, lo' jlyo ti' hua si'yana cua' lca cuityin' yu xa ngula yu, ²¹ una tsaña'an nguila quiloo yu, a ndyi'ya hua cunta lo' ñi a jlyo ti' hua ti ca nu msla quiloo yu, una cua' cula yu re, tca cuñicha' um 'in yu, lo' cui' yu quitsa' yu 'in um. ²² Ycui' jun cuaña'an si'yana nguitsen jun tloo ne' judio, si'yana cua' m'ni cuiya' ne' cha', cha' nde'en nu chcui' si'yana Jesús lca ñi nu mdo'o hui ca 'in Ndiose, cui' xaa culo ne' 'in can' se'en ndiyoy' ti'in ne'. ²³ Can' cha' juin nten cula 'in yu: Cua' cula yu re, tca cuñicha' um 'in

yu. ²⁴ Xiya' mxi'ya ne' 'in yu nu ncuca cuityin' can' lo' juin ne' 'in yu: Tyaa xu'hue 'in Ndiose si'ya cha' re, huare' jlyo ti' hua si'yana yu cua lca yu nten qui'ya chendyu. ²⁵ Xacan' mxcuén yu can': A jlyo tin' cha' ta lca yu nten qui'ya chendyu, scati cha' nu jlyo tin' si'yana ncuca sca yu cuityin' lo' cua' ñii chcan' 'ñan. ²⁶ Xiya' mñicha' ne' 'in yu: ¿Ña'an ta m'ni yu lo'o? ¿Ña'an ta msla yu quiloo? ²⁷ Mxcuén yu 'in ne': Cua' nen lo'o um, una a n'ni cunta um cha' nu nchcuin'. ¿Ñi cha' ta nchca ti' um quitsan' 'in um xiya', ta na lo'o um ndyi'o tiquee um chcuí cha'an um 'in yu? ²⁸ Xacan' ycuén tique' ne' lo'o yu lo' juin ne': Nu'huin lca nu ngui'ni cha'an 'in yu cua, una huare' ngui'ni cha'an hua cha' 'in Moisé. ²⁹ Jlyo ti' hua si'yana Ndiose lca nu ycuí lo'o Moisé, una yu cua a jlyo ti' hua la mdo'o yu. ³⁰ Xacan' mxcuén yu: Nduhue 'a tin' cha' re, si'yana a jlyo ti' um la mdo'o yu, una cui' yu msla yu quiloón. ³¹ Cua' jlyo ti' na si'yana sca nten qui'ya chendyu a n'ni cunta Ndiose cha' nu njñan can', una sca nten nu n'ni tnu 'in ñi lo' nchca ja'an 'in ñi, can' nu n'ni cunta ñi cha' nu nchcuí'. ³² Ñi siya' a nchca quine cha' ta nde'en nu cua' msla quiloo sca nu cua' lca cuityin' ti' xa ngula. ³³ Cha' cua na a mdo'o yu se'en nducua Ndiose, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni yu. ³⁴ Mxcuén ne' 'in yu: Nu'huin nu cua' lca nducua qui'ya chon' ti' xa ngula, ¿lo' cua' ñii ñan ti' culo'o 'in hua? Cui' xaa ngulo ne' 'in yu nde lyiya'.

Cha' 'in nu cuityin' lo'o cha' 'in Ndiose

³⁵ Ynan Jesús cha' si'yana cua' ngulo ne' 'in yu nde lyiya', lo' xa nguija lyoo ñi 'in yu juin ñi: ¿Tandiya qui'an ti' 'in Sñe' Ndiose? ³⁶ Mxcuén yu can':

Quitsa' um 'ñan cha' ti ca lca can', lo' tsa qui'an tin' 'in ñi. ³⁷ Juin Jesús 'in yu: Cua' ndyu'hui lyoo 'in can', si'yana cui' ñi ta'a nchcui' cua' ñii. ³⁸ Juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ndiya qui'an tin' 'in um, xacan' m'ni tnu yu 'in ñi. ³⁹ Lo' juin Jesús: Nan' mdiyaan loo chendyu re si'yana cu'nin cuiyan' cha' 'in nten, ña'an ca si'yana nu a chcan' 'in, quila xaa quilloo, lo' nu chcan' 'in, nde quinu cuityin'. ⁴⁰ Xa ngune 'in ne' fariseo cha' nu ycuí Jesús, juin ne' 'in ñi: ¿Ta lo'o huare' cuityin' hua? ⁴¹ Xacan' mxcuen Jesús 'in ne': Cha' cua na cuityin' um a nducui um qui'ya, una cua' ñii si'yana nchcui' um chcan' 'in um, can' cha' nducua qui'ya chon' um.

10

Ycui' Jesús cha' 'in slya'

¹ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, sca nu a nguiten nde tulo'o 'in slya', cui' ca nu ndyi'o cuaan nde tu'hua lo'o, can' nu nducun' lo' cunan. ² Una nu nguiten nde tulo'o, can' nu ntsu'hui cunta 'in slya' can'. ³ Yu nu ndon tulo'o can', cui' xaa nsla yu 'in na xa ndiyaa yu nu na'an seen slya' can', lo' slya' can' ne 'in 'in xa nchcui' yu, cunda scaa 'in ndlo'o naan yu 'in 'in, lo' ndyi'an lo'o yu 'in 'in se'en nan ycu 'in. ⁴ Xa ndlyoo yu slya' 'in yu nchcua loo yu loo 'in, lo' nchcui ncha'an 'in 'in yu si'yana ndyu'hui lyoo 'in ña'an tyi'i nchcui' yu. ⁵ Una a nchcui ncha'an 'in 'in nten nu a ndyu'hui lyoo 'in, cui' ca nu nde nxnan 'in si'yana a ndyu'hui lyoo 'in ña'an tyi'i nchcui' can'. ⁶ Nde cha' nu mdi'in tyaa Jesús lo'o ne', una a ngu'ya ne' cunta ñi cha' lca na.

Jesús lca ñi nu na'an seen slya'

⁷ Xiya' mxitucui Jesús ycuí' ñi: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nan' lcan tulo'o se'en nguiten slya'.
⁸ Nchgaa nu yaan xa ti' lyijyi caan nan', lca can' yu nducun' lo' cunan, una slya' can' a m'ni cunta 'in cha' nu ycuí' can'.⁹ Nan' lcan tulo'o can', nu sten 'in na lo'o cunta 'ñan, can' nu tyi'o laa, tsa nan ycu, lo' ticui' can' quila xiya'.¹⁰ Yu cunan ljaan yu si'yana kujui yu, si'yana kujlyo yu lo' cu'ni yu cunan. Una nan' ljaan si'yana caja chendyu 'in um, sca chendyu nu cha'an yu'hui um lo'o.¹¹ Nan' lcan sca nu tsu'hue ña'an seen slya', lo' nu tsu'hue ña'an seen slya' can' ndyaa cusya 'in si'ya 'in.¹² Una yu nguso si'yana a lca yu x'nan 'in, xa ña'an yu ljaan sca 'ni la, nde nxnan yu'hui yu lo' nxnu ti'in yu slya' can', lo' 'ni la can' n'ni lyi'o 'in 'in, lo' cua' la tucueen nda'an 'in xacan'.¹³ Yu nguso can' nxnan yu si'yana nguso ti lca yu, can' cha' a nduhue ti' yu nxnu ti'in yu slya' can'.¹⁴ Nan' lcan nu tsu'hue ña'an seen slya', ndyu'hui lyoon slya' 'ñan, lo' slya' can' ndyu'hui lyoo 'ñan,¹⁵ tsaña'an ndyu'hui lyoo Stina Ndiose 'ñan, lo' nan' ndyu'hui lyoon 'in ñi, nu hasta ndyaan cusya 'ñan si'ya 'in.¹⁶ A cunta ndi'in xca ta slya' 'ñan nu a ntsu'hui ni' lyi'o re, lo'o can' ntsu'hui cha' quia 'yan, lo' cu'ni cunta cha' nu chcuin'. Sca ni' lyi'o ti chu'hui 'in nchgaa 'in, lo' scati nu ña'an seen 'in 'in.¹⁷ Can' cha' tsu'hue 'a ntsu'hui tiquee Stina Ndiose lo'on, si'yana hasta lo'o chendyu 'ñan ndyaan se'en nu tca chcuán 'in na xiya'.¹⁸ A tucui nu tca chcuán chendyu 'ñan, cui' ca nu ticuiin' ndyaan 'in na. Ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan tyaan 'in na, lo' ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan chcuán 'in na xiya'. Nde cha' cuiya' nu mdaa Stin 'ñan.¹⁹ Ne' judio can', ticui' ti ña'an a ncuá 'a ca

sca cha' ti 'in ne' si'ya cha' nu ycu' Jesús. ²⁰ Qui'an nu nchcui': Cui'in xa'an ntsu'hui 'in yu re, can' cha' ndiyo' yu. ¿Ñi cha' ndon nscan um cha' nu nchcui' yu? ²¹ Ntsu'hui xca nu nchcui': Una sca nu ntsu'hui cui'in xa'an 'in a nchcui' can' tsaña'an nchcui' yu re. ¿Ta tca 'in cui'in xa'an sla quilloo sca yu cuityin'?

Nxcuan tloo ne' judio 'in Jesús

²² Lja xacan' nchca ta'a 'in laa nu nducua quichen Jerusalén, lo' lca na tsaan nu ndyi'ya ti'in tlya'. ²³ Jesús nxiton ñi ni' lyaa se'en nguia' tucui tulaa nu naan Salomón. ²⁴ Msu'hua lo'o ne' judio 'in ñi lo' juin ne': ¿Tsala ta xaa tyi'an lo'o hua cha' tucua ti' re? Cha' na cui' lca Cristo, siya' ti quitsa' la 'in hua. ²⁵ Mxcuen Jesús 'in ne': Cua' nen lo'o um, lo' a ndiya qui'an ti' um 'ñan. Una ticuii' tñan nu ngui'nin lo'o cha' cuiya' 'in Stin, ndaa na suun tucui ca lcan. ²⁶ Una 'un a ndiya qui'an ti' um si'yana a lca um slya' 'ñan, cui' tsaña'an nu cua' ycuin' lo'o um. ²⁷ Una tsalca slya' 'ñan ne 'in cha' nu nchcuin', lo' ndyu'hui lyoon 'in 'in, lo' nchcui ncha'an 'in 'ñan. ²⁸ Nan' ndaan chendyu nu a tsatii 'a 'in 'in, lo' a ntsu'hui cha' quinan' cusya 'in 'in, ñi a tucui nu tca culyoo 'in 'in tuya'an'. ²⁹ Stin, ñi nu mdyaa 'in 'in 'ñan, scati ñi ndon loo la ñi, lo' a tucui nu tca culyoo 'in 'in tuyaa' ñi. ³⁰ Nan' lo'o Stina Ndiöse, scati lca hua. ³¹ Xiya' msñi ne' judio quee nu jyi'in ne' 'in ñi. ³² Lo' juin Jesús 'in ne': Tsala qui'an tñan tsu'hue cua' m'nin tloo um lo'o cha' cuiya' 'in Stin. ¿Ti ña'an ta si'ya cha' can' nchca ti' um jyi'in um quee 'ñan? ³³ Xacan' mxcuen ne' judio 'in ñi: Si'i si'ya tñan tsu'hue can' jyi'in hua

quee 'in, cui' ca nu si'yana nchcui' ca'an 'in Ndiose, nu'huin lca nten chendyu lo' nchcui' si'yana lca Ndiose. ³⁴ Mxcuen Jesús 'in ne': ¿Ta a nguinu scua sca cha' loo lee 'in um: —Nan' cua' nen si'yana ndiose lca um—? ³⁵ Cha' na Ndiose juin ñi si'yana ndiose lca nu mhcuan cunta cha' 'in ñi, (lo' jlyo ti' na si'yana cha' nu nguinu scua can' a tca cutsa ti'in na), ³⁶ ¿lo' ña'an ta ljuin um cha' 'in nu cua' ngulohui ca Stina Ndiose, lo' ngua'an tñan ñi 'in yaan loo chendyu re? Nchcui' um si'yana ycuin' ca'an 'in Ndiose xa nen: Sñe' Ndiose lcan. ³⁷ Cha' cua na si'i tñan 'in Stin ngui'nin, a na jo'o tsa qui'an ti' um 'ñan. ³⁸ Una cha' ngui'nin 'in na, siya' a tsa qui'an ti' um 'ñan, una tsa qui'an ti' um si'ya tñan nu ngui'nin, lo' ca cuiya' ti' um lo' tsa qui'an ti' um si'yana sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose. ³⁹ Xiya' ncuca ti' ne' quinu Jesús, una mdo'o ñi tuyaa' ne'. ⁴⁰ Xacan' xiya' nguiaa ñi xca tso' chco tlyu Jordan, se'en nu mducua tya yu Xuhua 'in nten ti' culoo. Can' nguinu ñi sca co' xaa. ⁴¹ Qui'an 'a nten ndyi'an ne' se'en ndi'in ñi, lo' nchcui' ne': Cha' ñi si'yana yu Xuhua ñi sca cha' nu tnu lo' a m'ni yu, una nchgaa cha' nu ycu' yu cha' 'in ñi re, cha' ñi lca na. ⁴² Qui'an 'a nten ya qui'an ti' 'in Jesús se'en can'.

11

Xa ngujui yu Lázaro

¹ Yato'o quichen Betania ncuca ti'i sca yu naan Lázaro, cui' quichen tyi María lo'o Marta ta'a ngula yu. ² (María ta'a ngula yu Lázaro nu ncuca ti'i can', lca nu msu'hua tyi'a xityi'i 'in Ñi X'nan na, lo' mxityi quiya' ñi lo'o quichan' que.) ³ Chcuca jun

cuna'an can' msu'hua suun 'in Jesús, lo' nchcui' jun: Ñi X'nan hua, yu ta'a tsu'hue ntsu'hui um, cua' ñii nscua yu ti'i yu. ⁴ Xa ngune 'in Jesús cha' re, xacan' juin ñi: Si'i quicha ntsu'hui cha' kujui 'in yu ca lca na, cui' ca nu si'yana ca chcan' loo cha' cuiya' 'in Ndiose lo' caja nu cu'ni tnu 'in Sñe' ñi. ⁵ Marta lo'o nu cuna'an ta'a, lo'o Lázaro lca jun ta'a tsu'hue Jesús. ⁶ Xa ynan Jesús cha' si'yana yu can' ti'i yu, ti' nguinu la ñi chcua tsaan se'en can'. ⁷ Xacan' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi: Tsa na xiya' se'en lca Judea. ⁸ Mxcuen yu ta'a nda'an ñi 'in ñi: Rabí, a tyun tsaan ncu ti' ne' judio jyi'in ne' quee 'in um, lo' cua' ñii nchca ti' um tsa um xiya'. ⁹ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta si'i tichcua braa nchca sca tsaan? Tsalca nu nda'an cucha, a ntsu'hui cha' chcua quee quiya' can' si'yana nda'an loo xaa. ¹⁰ Una nu nda'an tla, nchcua quee quiya' can' si'yana a nda'an loo xaa. ¹¹ Xa mdyi ycuí' ñi cha' re, xiya' juin ñi 'in yu: Yu ta'a tsu'hue na Lázaro ngu'ya sla yu, una cua' ñii tsa xitucuin 'in yu. ¹² Xacan' mxcuen yu ta'a nda'an ñi: Ñi X'nan hua, cha' na lja' ti yu, quila juesa 'in yu. ¹³ Jesús nchcui' ñi cha' re si'yana ngujui yu Lázaro, una yu ta'a nda'an ñi ñan ti' yu si'yana lja' ti yu. ¹⁴ La xacan' mtsa' la ca Jesús 'in yu: Yu Lázaro cua' ngujui yu, ¹⁵ lo' si'ya um tsu'hue ntsu'hui tiqueen si'yana a ndlyun la cua, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' um 'ñan, cua' ñii tsa na se'en su yu. ¹⁶ Xacan' yu Toma, nu nchcui' ne' lo'o lca Dídimos, juin yu lo'o nchgaa la ña'an ta'a nda'an yu: Tsa na, lo' tsatlyu caja na lo'o ñi la cua.

Jesús n'ni ñi cha' ndyiqui'o nten

17 Xa mdiyaa Jesús can' ynan ñi cha' si'yana cua' nguiaa jacua tsaan mtsi' yu Lázaro. 18 Quichen Betania, cui' ti nguinu na se'en lca quichen Jerusalén, tsa ntsu'hui lyoo snan ti kilometro. 19 Qui'an 'a ne' judio mdiyaa ne' se'en ndi'in Marta lo'o María, nu taa ne' cha' tnu tiquee 'in si'yana ngujui yu ta'a ngula. 20 Xa ynan Marta cha' si'yana cua' llyaan Jesús, mdo'o ya ycua 'in ñi, una María can' nguinu nde na'an. 21 Lo' juin Marta 'in Jesús: Ñi X'nan hua, cha' cua na 'un ndi'in um re, lo' a caja ta'a hua. 22 Una jlyo tin' si'yana nchgaa cha' nu njñan um 'in Ndiose nxcuen ñi 'in um. 23 Juin Jesús: Una ta'a ngula ntsu'hui cha' tyiqui'o. 24 Mxcuen Marta can' 'in ñi: Cua' jlyo tin' si'yana ntsu'hui cha' tyiqui'o, una la xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. 25 Xacan' juin Jesús 'in ne': Nan' lcan nu n'ni cha' ndyiqui'o nten, nan' lcan chendyu 'in ne', lo' nu ndiya qui'an ti' 'ñan, tyiqui'o can' siya' cua' ngujui. 26 Nchgaa nu lo'o lo' ndiya qui'an ti' 'ñan, a caja 'a can'. ¿Ta ndiya qui'an ti' cha' re? 27 Lo' juin 'in ñi: Cha' ñi, Ñi X'nan hua, ndiya qui'an tin' si'yana lca um ñi nu lca Cristo, cui' Sñe' Ndiose nu mdiyaan loo chendyu re.

Ynan Jesús tucuaa 'in yu Lázaro

28 Xa mdyi ycui' Marta cha' can', mxitucui nde na'an nguia ytsa' cunan ti 'in María ta'a ngula, lo' juin: Cua ndon ñi nu lca Bstro lo' nxi'ya ñi 'in tsa. 29 Xa ynan cha' can', cui' xaa mdo'o nguiaa se'en ndon ñi. 30 Una Jesús a nchca sten ñi loo quichen, ti' ndon ñi se'en ya ycua Marta 'in ñi. 31 Ne' judio nu mdiyaa se'en ndi'in María nu taa cha' tnu tiquee 'in, xa na'an ne' si'yana ndla ndsa mdo'o nguiaa,

mducui ncha'an ne' 'in lo' nchcui' ne': Cui' la tucuaa nguia ynan cua' ñii. ³² Xa mdiyaa María se'en ndon Jesús, cui' xaa mdyi'ya xtyin' tloo ñi xa na'an 'in ñi, lo' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, cha' cua na 'un ndi'in um re, lo' a caja ta'a hua. ³³ Xa na'an Jesús si'yana nguinan, a cunta nguinan ne' judio nu mdiya ncha'an 'in, lo'o ñi ngu'ya tu'hua tiquee ñi si'yana ti'i nga'an 'in ñi. ³⁴ Lo' juin ñi: ¿La ta mtsi' um 'in yu? Juin ne' 'in ñi: Ñi X'nan hua, caan um nde re lo' ña'an um se'en mtsi'. ³⁵ Lo' ynan Jesús. ³⁶ Nchcui' ne' judio: Ña'aan, tsala ti'i nga'an 'in ñi lo'o yu. ³⁷ Ntsu'hui nu nchcui': Cha' yu re msla quiloo yu cuityin' can', ¿ñi cha' ta a m'ni yu cha' si'yana a caja yu Lázaro?

Xa mdyiqui'o yu Lázaro

³⁸ Xiya' ngu'ya tu'hua tiquee Jesús, lo' mdiyaa ñi tucuaa can'. Se'en mtsi' ne' 'in yu lca na sca tuquee, lo' nchcun na lo'o sca quee tlyu ya'. ³⁹ Xacan' juin Jesús: Lyo ntan um quee cua. Marta ta'a ngula nu ngujui can' juin 'in ñi: Ñi X'nan hua, una cua' nxcua tyi'i si'yana cua' nguiaa jacua tsaan mtsi'. ⁴⁰ Mxcuen Jesús 'in: ¿Ta si'i can' cha' nen lo'o cha' ndiya qui'an ti', lo' ña'an cha' cuiya' 'in Ndiose? ⁴¹ Xacan' ngulo ntan ne' quee nu nchcun tucuaa se'en su yu ngujui can'. Mscuen Jesús tloo ñi nde cuaan, lo' juin ñi: Stina Ndiose, tyaan xu'hue 'in um si'yana ngune 'in um cha' nu ycuin' lo'o um. ⁴² Nan' jlyo tin' si'yana nchgaa xaa ne' 'in um cha' nu nchcuin', una si'ya nten qui'an ndi'in re ycuin' cuaña'an, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' ne' cui' um ngua'an tñan um 'ñan. ⁴³ Xa mdyi ycuí' ñi cha' re ycuí' cueen ñi: Lázaro, tyi'o nde lyiya'. ⁴⁴ Yu nu

ngujui can' mdyi'o yu ña'an ti' nguixen yu te' lo'o yaa' yu lo'o quiya' yu, a cunta lo'o tloo yu ngxun xca te'. Juin Jesús 'in ne': Xtin' um 'in yu lo' quiaa yu.

M'ni cuiya' ne' cha' kujui ne' 'in Jesús

⁴⁵ Xacan' qui'an 'a ne' judio nu ta'a mdiyaa María, xa na'an ne' cha' nu m'ni Jesús ya qui'an ti' ne' 'in ñi. ⁴⁶ Una ntsu'hui nu ya ytsa' 'in ne' fariseo ña'an m'ni Jesús. ⁴⁷ Xacan' nchgaa nu ndlo ca tñan ni' lyaa, tsatlyu lo'o ne' fariseo mxo' ti'in ta'a ne' si'yana cu'ni cuiya' ne' cha', lo' nchcui' ne': ¿Ña'an ta cu'ni na lo'o yu cua, si'yana qui'an 'a cha' tnu ngui'ni yu? ⁴⁸ Cha' a chcui ndijin na ña'an ngui'ni yu re, ña'aaan quichen re tsa qui'an ti' 'in yu, chen nchcui caan ne' romano lo' kujlyo ne' se'en n'ni tnu na 'in Ndiose tsatlyu lo'o quichen re. ⁴⁹ Xacan' mdo'o ycui' sca yu naan Caifás, lo' cui' yjan can' lca yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, lo' juin yu: 'Un ñi sca cha' lo' a jlyo ti' um, ⁵⁰ ñi a ndyi'ya um cunta si'yana tsu'hue lati caja scati yu qui'yu si'ya quichen, lo' si'i nu jlyo ña'aaan nten re. ⁵¹ A ycui' yu cha' can' lo'o cha' tiyaa nu 'in ti yu, cui' ca nu si'yana yjan can' lca yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, can' cha' mxicyui' Ndiose 'in yu si'yana Jesús ntsu'hui cha' caja ñi tñan loo ña'aaan quichen ne'. ⁵² Si'i tsaloo ti si'yana caja ñi si'ya quichen, cui' ca nu si'yana xo' ti'in ta'a nchgaa sñe' Ndiose nu ndi'in sca chcui chendyu, lo' tsatlyu ca sca cha' ti 'in jun. ⁵³ Ti' xacan' cua' yten tiquee ne' kujui ne' 'in Jesús. ⁵⁴ Can' cha' Jesús a mda'an la 'a ñi lja ne' judio, cui' ca nu mdo'o tso' ñi lo' mdiyaa ñi sca quichen naan Efraín nu ndi'in cui' ti sca se'en ngutyi, can' nguinu ñi lo'o yu

ta'a nda'an ñi. ⁵⁵ Cua' nchcui cuii' cha' ta'a Pascua nu n'ni tnu ne' judío, lo' qui'an 'a nten mdo'o ne' scasca quichen, lo' mdiyaa ne' Jerusalén nu suhui ne' 'in ne' lja nu ti' lyijyi tyisnan ta'a Pascua. ⁵⁶ Nan ne' 'in Jesús, lo' scasca ne' ñicha' ta'a ne' se'en ndiyo' ti'in ne' ni' lyaa can': ¿Ña'an ta ljuin um, ta caan yu can' ta'a cua' ñii? ⁵⁷ Nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa lo'o ne' fariseo, cua' mdi'in tyaa ne' sca cha' si'yana cha' ntsu'hui nu ña'an 'in Jesús cui' xaa quitsa' 'in ne' si'yana quinu ñi.

12

Mslo tucua María tyi'a xityi'i quiya' Jesús

¹ Ti' lyijyi cha xcua tsaan nu ntsu'hui cha' ca ta'a Pascua, yaa Jesús quichen Betania se'en ndi'in yu Lázaro, cui' yu nu ngujui can' lo' m'ni ñi cha' mdyiqui'o. ² Can' m'ni chu'hue jun na nu cu siin ñi. Marta msu'hua na loo msa, lo' Lázaro lca sca nu ta'a nducua ñi tu'hua msa can'. ³ Xacan' María msñi sca te'en tyi'a xityi'i nu tsa tlu'hue litro, nu chacui' nardo, lo' qui'an 'a ntsu'hui lyoo na, mslo tucua 'in na chon' quiya' Jesús, lo' mxityi 'in na lo'o quichan' que, mtsa'an yu'hui tyi'i na ña'an can'. ⁴ Sca yu ta'a nda'an ñi, cui' yu Juda Iscariote sñe' Simón, yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, juin 'in ñi: ⁵ ¿Ñi cha' ta a ncuca quiya' tyi'a xityi'i re lo' caja tñi nu n'ni ne' canan snan ciento tsaan, lo' quitsa na 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in? ⁶ Ycui' yu cha' re, una si'i si'yana ntsu'hui yuhue ti' yu 'in nu ti'i, cui' ca nu si'yana lca yu sca nu cunan, lo' ntsu'hui yu cunta tñi 'in yu ta'a nda'an ñi, lo' nxñi su'hua yaa' yu 'in na. ⁷ Xacan' juin Jesús 'in yu: A hcui ndijin

ña'an nu ngui'ni ne' re, na mxu'hua se'en ne' 'in na si'yana cui' tñan cu'ni na tsaan nu ntsu'hui cha' quitsin'. ⁸ Nu ti'i ña'an 'in, nchgaa xaa ndi'in can' lo'o um, una nan' si'i nchgaa xaa ña'an tloo um 'ñan.

M'ni cuiya' ne' cha' cujui ne' 'in yu Lázaró

⁹ Qui'an 'a ne' judio ynan ne' cha' si'yana can' ndi'in Jesús, cui' xaa mdiyaa ne', una si'i tsaloo ti si'ya Jesús, cui' ca nu si'yana nchca ti' ne' ña'an ne' 'in Lázaró, yu nu ngujui lo' mdyiqui'o. ¹⁰ Una nchgaa yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, m'ni cuiya' ne' cha' si'yana lo'o yu Lázaró ntsu'hui cha' caja yu. ¹¹ Si'ya yu qui'an 'a ne' judio cua' mdo'o tso' ne' lo' ya qui'an ti' ne' 'in Jesús.

Xayten Jesús quichen Jerusalén lo' m'ni tnu ne' 'in ñi

¹² Xca tsaan can', nten qui'an nu cua' mdiyaa si'ya ta'a can', xa ynan ne' cha' si'yana cua' tiyaan Jesús quichen Jerusalén, ¹³ mdo'o ne' ya ycua ne' 'in ñi, lyi'ya ne' lca' yca quiñan, lo' nchcui' cueen ne': —¡Culo laa um 'in hua! Tlyu cha' tsu'hue ntsu'hui 'in ñi nu ljyaan lo'o cha' cuiya' 'in Ñi X'nan na—, ñi nu lca Ree 'in ne' Israel. ¹⁴ Lo' jui sca burru cune' ti mducua Jesús tsaña'an nchcui' quityi 'in Ndiose: ¹⁵ —A cutsen um, 'un nu ndi'in quichen Jerusalén, nde cua' ljyaan ñi nu lca Ree 'in um, nducua ñi chon' sca burru cune' ti—. ¹⁶ Yu ta'a nda'an ñi, a ngu'ya yu cunta cha' re, la cua' ycuen Jesús nde ni' cuaan, xacan' nguia yu'hui ti' yu cha' nu m'ni ne' lo'o ñi si'yana nducua na loo quityi 'in Ndiose. ¹⁷ Nten nu na'an tloo xa m'ni ñi cha' mdyiqui'o yu Lázaró tucuaa can', mdaa ne' suun cha' nu yato'o, ¹⁸ can' cha' qui'an nten ya ycua 'in

ñi, si'yana cua' ynan ne' cha' ña'an cha' nu tnu m'ni ñi. ¹⁹ Una ne' fariseo mdyisnan ycu' ne' scasca ne': Ña'an um jan ñi, ñi sca cha' lo' a tca cu'ni na si'yana ña'aan quichen ne' nducui ncha'an 'in yu.

Ne' griego mda'an nan ne' 'in Jesús

²⁰ Yato'o tucua snan ne' griego nu ya y'ni tnu ta'a can', ²¹ mdiyaa ne' se'en ndon yu Lpe, yu mdo'o quichen Betsaida se'en lyi'ya loo Galilea, lo' mjñan ne' cha' tsu'hue 'in yu: Nchca ti' hua ña'an hua 'in Jesús. ²² Xacan' ya ytsa' yu Lpe can' 'in yu Ndre, lo' chcuua yu ycu' yu lo'o Jesús. ²³ Mxcuen Jesús 'in yu: Cua' mdiyaa braa scu'en cuaan cha' 'in Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan. ²⁴ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, sca mti trigo cha' a tyu na lyuu, ticui' ti loo scati na, una cha' tyu na lo' chcuua na, qui'an la chca na. ²⁵ Nu n'ni 'tnan chendyu 'in, quinan' can' tiyaa xaa, una nu a n'ni 'tnan 'in, can' nu qui'ni ca'an 'in lo'o chendyu nu a tsatii 'a. ²⁶ Cha' ntsu'hui nu nchca ti' cu'ni tñan 'ñan, chcu' ncha'an 'ñan, lo' se'en nu nan' ti'in, can' tyi'in nguso 'ñan. Tsalca nu cu'ni tñan 'ñan, lo'o Stin chu'hui cunta 'in can'.

Ycu' Jesús si'yana ntsu'hui cha' caja ñi

²⁷ Cua' ñii lu'un 'a ti' cusya 'ñan, ¿lo' ña'an ta cunen? ¿Ta na chcuin' lo'o Stin, a taa um cha' cuiya' tijin cha' re? ¿Ta si'i can' cha' mdiyaan loo chendyu re si'yana tijin nu ti'i? ²⁸ Stina Ndiöse, cu'ni um cha' ca chcan' loo cha' cuiya' 'in um. Xacan' ngune ycu' sca nu ycu' la ni' cuaan: Cua' ncua chcan' loo cha' cuiya' 'ñan, lo' xiya' ntsu'hui cha' ca chcan' loo na. ²⁹ Nten qui'an can' ngune 'in ne' xa jui nu ycu', lo' nchcu' ne' si'yana tyi'yu ngune. Ntsu'hui

xca nu nchcui' si'yana sca angujle ycuí' lyi'o 'in ñi. ³⁰ Mxcuen Jesús 'in ne': Si'i si'yan jui nu ycuí' cua, cui' ca nu si'ya um ca lca na. ³¹ Cua' mdiyaa braa nu ntsu'hui cha' ca cuiya' cha' nu nchca loo chendyu re, lo' caja nu culo tso' 'in laxa'an nu ndlo tñan loo chendyu re. ³² Xa ntsu'hui cha' xiton ne' 'ñan, tsatlyu xi'yan 'in nchгаа nten si'yana chcui ncha'an ne' 'ñan. ³³ Lo'o cha' nu ycuí' ñi re, ngulyo scua la ñi ña'an ntsu'hui cha' caja ñi. ³⁴ Mxcuen nten can' 'in ñi: Huare' cua' ngune 'in hua ña'an nchcui' quityi 'in Ndiose si'yana ñi nu lca Cristo ntsu'hui cha' tyi'in ñi tsala xaa. ¿Ñi cha' ta nchcui' nu'huin, si'yana Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan ntsu'hui cha' cujui ne' 'in? ¿Ti nu ta lca Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan? ³⁵ Xacan' juin Jesús 'in ne': Tixi'i ti ti' ndu'hui xaa 'in um, can' cha' chcui ncha'an um 'in xaa can', ña'an tu' tsato'o tsati ntyin qui'ya tla yta se'en nda'an um, si'yana nu nda'an se'en tla yta, a jlyo ti' can' la nguiaa. ³⁶ Can' cha' lja nu ti' ndu'hui xaa 'in um tsa qui'an ti' um 'in xaa can', lo' cuaña'an ca um sca sñe' nu nda'an loo xaa. Tsare cha' nu ycuí' Jesús, xacan' mdo'o ñi nguiaa ñi lo' yu'hui cutsi' ñi 'in ne'.

Cha' nu tla cusya 'in ne' judio

³⁷ Siya' lyee la m'ni ñi cha' nu tnu tloo nten can', una a ya qui'an ti' ne' 'in ñi, ³⁸ ña'an ca si'yana tsato'o ña'an cha' nu mxicyui' Ndiose 'in yu Isaía xa juin yu: —Ñi X'nan hua, ¿ti nu ya qui'an ti' cha' nu ycuí' hua? ¿Ti nu 'in ngulyo scua la um cha' cuiya' 'in um, 'un Ñi X'nan hua—? ³⁹ Can' cha' a ncu a tsa qui'an ti' ne' 'in ñi, si'yana nde xca cha' nu ycuí' Isaía: ⁴⁰ —Yato'o mducun ne' quilloo ne' si'yana a

ca chcan' 'in ne', m'ni tla ne' cusya 'in ne' si'yana a qui'ya ne' cha' tiyaa, lo' cha' cua na xitucui ne', nan' cu'nin chcan 'in ne'—. ⁴¹ Yu Isaía ycui' yu cha' re xa na'an tloo yu cha' cuiya' 'in ñi, lo' cui' cha' 'in ñi lca nu mda'an ycui' yu. ⁴² Ñi cuaña'an qui'an nten nu ndon loo lati 'in ne' judio ya qui'an ti' 'in ñi, una si'ya ne' fariseo a ngulo'o la ne' 'in ne', si'yana nguitsen ne' caja nu culo 'in ne' se'en nu n'ni tnu ne' 'in Ndiose. ⁴³ Lye la nducua tloo ne' quinu tsu'hue tiquee nten lo'o ne', que 'in Ndiose.

Cha' nu nchcui' Jesús cu'ni na xñan bsya 'in nten

⁴⁴ Ycui' cueen Jesús: Nu ndiya qui'an ti' 'ñan, si'i tsa 'ñan tin ndiya qui'an ti' can', cui' ca nu lo'o 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ⁴⁵ Nu cua' na'an 'ñan, cua' na'an 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ⁴⁶ Nan' lcan xaa nu cua' mdiyaan loo chendyu re, si'yana nchgaa nu tsa qui'an ti' 'ñan, a quinu can' se'en tla yta. ⁴⁷ Nu ne 'in cha' nu nchcuin', lo' a nxu'hua se'en 'in na, si'in cu'ni cuiyan' cha' 'in can', si'yana a ljian y'nin xñan bsya 'in nten, cui' ca nu si'yana culon laan 'in ne'. ⁴⁸ Nu nxcuan tloo 'ñan, lo' a nducuan xu'hue cha' nu nchcuin', ntsu'hui xca nu cu'ni cuiya' cha' 'in, cui' cha' nu cua' ycuin' lca nu cu'ni cuiya' cha' 'in, xa tsatii cha' nu nchca loo chendyu re. ⁴⁹ Si'yana a nchcuin' lo'o cunta 'ñan, cui' ca nu Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan, mdaa ñi cha' nu chcuin', lo'o cha' nu culo'on. ⁵⁰ Jlyo tin' si'yana cha' nu ndlo ñi tñan 'in na lca na chendyu nu a tsatii 'a, can' cha' nchgaa cha' nu nchcuin' lca na cha' nu ndlo Stina Ndiose tñan 'ñan.

13

Mjyi'an Jesús quiya' yu ta'a mda'an ñi

¹ Lja nu cua' tyisnan ta'a pascua, Jesús cua' jlyo ti' ñi si'yana cua' mdiyaa xaa nu ntsu'hui cha' tyi'o ñi loo chendyu re lo' quiaa ñi se'en nducua Stina Ndiose. Jesús lye m'ni ñi 'tnan 'in nu ya qui'an ti' 'in ñi lja mdi'in ñi loo chendyu re, lo' cuaña'an m'ni ñi hasta mdyi'o ñi loo chendyu. ² Nducua ycu siin jun, lo' yu Juda Iscariote, sñe' yu Simón, cua' mdi'in tyaa laxa'an cha' ni' cusya 'in yu si'yana tyaa yu 'in Jesús, ³ una Jesús cua' jlyo ti' ñi si'yana tuyaa' ñi mxnu Stina Ndiose nchgaa loo cha' cuiya', a cunta jlyo ti' ñi si'yana se'en nducua Ndiose mdo'o ñi, lo' ticui' can' ntsu'hui cha' quiaa ñi. ⁴ Mdyiton ñi se'en nducua ycu siin ñi, ngulyoo ñi te' tucuin nu lco' ñi, msñi ñi sca te' lo' mscan' ñi 'in na sii' ñi. ⁵ Xacan' msu'hua ñi tyi'a sca ni' si'yu, lo' mdyisnan mjyi'an ñi quiya' yu ta'a nda'an ñi, mxityi ñi 'in na lo'o te' nchcan' sii' ñi. ⁶ Xa mdiyaa ñi se'en nducua yu Simón Tyo, juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ta 'un jyi'an um quiyan'? ⁷ Mxcuen Jesús 'in yu: Tsaña'an ngui'nin cua' ñii, a ndyi'ya cunta, una nde loo la ca jlyo ti' cha' re. ⁸ Yu Tyo can' juin yu 'in ñi: Una a ntsu'hui cha' jyi'an um quiyan' nan'. Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' na a jyi'an quiya', si'i 'a sca cha' ti' 'in na. ⁹ Juin yu Simón Tyo can': Ñi X'nan hua, si'i tsa quiyan' tin jyi'an um xacan', cui' ca nu lo'o yaan' lo'o quen jyi'an um. ¹⁰ Juin Jesús 'in yu: Sca nu cua' yta, a 'ni 'a cha' ti' cuta xiya' si'yana ña'aan cua' luhui, cui' lya tsa quiya' ti can' quiten na. Lo' 'un cua' luhui um, una si'i nchgaa um. ¹¹ Cua' jlyo ti' ñi ti ca nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, can' cha' juin

ñi: Si'i nchгаа um luhui um. ¹² Xa mdyi jyi'an ñi quiya' jun, yco' ñi te' tucuin can' 'in ñi lo' xiya' yten tucua ñi tu'hua msa can', lo' juin ñi: ¿Ta ndyi'ya um cunta ña'an cha' nu m'nin lo'o um? ¹³ 'Un ndlo'o naan um 'ñan, Ñi Bstro, a cunta Ñi X'nan hua, lo' cha' ñi ña'an nu nchcui' um si'yana can' nu lcan. ¹⁴ Cha' nan' lcan X'nan um lo'o Bstro 'in um, lo' mji'an quiya' um, cui' cuaña'an ntsu'hui cha' jyi'an um quiya' scasca ta'a um. ¹⁵ Nde cha' nu tyi'in tyaan lo'o um, si'yana cui' ña'an cha' nu m'nin cua' ñii, cuaña'an ntsu'hui cha' cu'ni um. ¹⁶ Nu cha' ñi cunen lo'o um, sca nguso a ndon loo la can' que 'in x'nan, cui' cuaña'an lo'o sca nu ndyi'an lo'o suun, a ndon loo la can' que 'in nu ngua'an tñan 'in. ¹⁷ Cha' ndyi'ya um cunta cha' re, tsu'hue ca xu'hue um cha' tucua um tñan 'in na. ¹⁸ Una a nchcui' cha' nu 'in nchгаа um, si'yana cua' jlyo tin' ti' lyijyi nu cua' ngulohuin, una nde cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose, lo' nchcui' na: — Nu nchcu jaslya sca se'en ti lo'on, yato'o mchca ta'a cusuun 'ñan—. ¹⁹ Ti' cua' ñii quitsan' 'in um lja nu ti' lyijyi tsato'o cha' re, lo' xa nu tsato'o na ca cuiya' ti' um si'yana nan' lcan ña'an cua' nen lo'o um. ²⁰ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nu cuan xu'hue 'in nu ntsu'hui cha' ca'an tñan, 'ñan nan' cuan xu'hue can', lo' nu cuan xu'hue 'ñan, cui' cuaña'an cuan xu'hue can' 'in nu ngua'an tñan 'ñan.

Ycui' Jesús si'yana ntsu'hui cha' tyaa yu Juda 'in ñi

²¹ Ña'aan mdyi ycui' Jesús cha' can', ngu'ya sca tu'hua tiquee ñi, xacan' mtsa' la ñi 'in jun: Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, sca um ntsu'hui cha' tyaa um 'ñan. ²² Xacan' scasca yu ta'a nda'an ñi mxina'an

tloo ta'a yu, msu'hua yu cha' tiquee yu cha' ti ña'an nu 'in cha' nchcui' ñi. ²³ Sca yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu lyee ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in, nducua yu cui' ti sii' Jesús, ²⁴ lo' yu Simón Tyo can' m'ni yaa' 'in yu si'yana cuñicha' yu 'in Jesús cha' ti ca 'in cha' nchcui' ñi. ²⁵ Yu can' cui' la ya tucua yu sii' Jesús, lo' juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ti ca 'in cha' nchcui' um? ²⁶ Mxcuen Jesús: Yu nu taan jaslya nu cuchan' re 'in, can' nu lca yu. Xacan' mcha' ñi jaslya lo' mdaa ñi 'in na 'in yu Juda Iscariote, sñe' yu Simón. ²⁷ Xa mdyi ycu yu 'in na, yten Laxa'an ni' cusya 'in yu. Xacan' juin Jesús 'in yu: Cu'ni lya cha' nu ntsu'hui tiquee cu'ni. ²⁸ Una ñi sca yu ta'a nducua ñi a ngu'ya yu cunta ñi cha' ycu' ñi lo'o yu cuaña'an. ²⁹ Si'yana yu Juda nda'an lo'o yu cuijyin se'en ntsu'hui tñi, ntsu'hui nu msque' ti' si'yana ngulo Jesús tñan 'in yu tsa si'i yu na nu cunajo'o 'in jun lja ta'a can', uta taa yu sca lcuan 'in nu ti'i ña'an chendyu 'in. ³⁰ Xa mdyi ycu yu jaslya can', cui' xaa mdo'o yu nguiaa yu, lo' cua' ngu'ya tsu'hue tla xacan'.

Sca cha' nu cui ti ngulo Jesús tñan 'in jun

³¹ Xa cua' nguiaa yu, xacan' juin Jesús: Cua' mdiyaa braa scuen cuaan cha' 'ñan, Yu Qui'yu nu Mdo'o nde ni' Cuaan, cui' cuaña'an Ndiose scuen cuaan cha' 'ñan. ³² Cha' cuaña'an si'yan scuen cuaan cha' 'in Ndiose, cui' cuaña'an scuen cuaan Ndiose cha' 'ñan, lo' cua' nchcui cui' cha' cu'ni ñi cha' re. ³³ Sñen', ti' chin' 'a xaa ti' ndi'in lo'o um. Ntsu'hui cha' quia nan um 'ñan, una cui' ña'an cua' nen lo'o ne' judio, chcuin' lo'o um cua' ñii: Se'en nu ntsu'hui cha' tsa'an, 'un a tca tsa'a um.

³⁴ Nde cha' nu cui ti culon tñan 'in um, scasca um chu'hui cha' tsu'hue 'in um. Tsaña'an ntsu'hui cha' tsu'hue 'ñan lo'o um, cuaña'an chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um. ³⁵ Ndeña'an ca cuiya' ti' nten si'yana ngui'ni cha'an um 'ñan, si'yana ntsu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um lo'o ta'a um.

Ycui' Jesús si'yana yu Tyo ntsu'hui cha' xcuan tloo 'in ñi

³⁶ Yu Simón Tyo juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿la ta tsa'a um? Mxcuen Jesús 'in yu: Se'en nu nan' tsa'an, a tca chcui ncha'an 'ñan, una nde loo la re ntsu'hui cha' chcui ncha'an 'ñan. ³⁷ Xacan' juin yu Tyo: Ñi X'nan hua, ¿ñi cha' a tca chcui ncha'an 'in um cua' ñii? Cua' m'nin tiqueen cajan si'ya um. ³⁸ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta cua' m'ni tiquee caja si'yan? Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o, lja nu ti' lyijyi xi'ya latyee, tsato'o snan ya' chcui' si'yana a ndyu'hui lyoo 'ñan.

14

Jesús lca ñi tucueen

¹ A su'hua um cha' tiquee um lyee la, tsa qui'an ti' um 'in Ndiose, lo' tsa qui'an ti' um 'ñan. ² La na'an 'in Stin, qui'an 'a se'en lja. Cha' si'i cuaña'an lca na, nde cua' s'ni mtsan' 'in um. Una qui'an, lo' cu'nin chu'huen se'en ntsu'hui cha' tyi'in um. ³ Quia y'ni chu'huen se'en ntsu'hui cha' tyi'in um, una yaan xiya', yan 'yan 'in um si'yana tsatlyu tyi'in na lo'o um. ⁴ Cua' jlyo ti' um la qui'an, lo' jlyo ti' um tucueen can'. ⁵ Yu Toma juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, a jlyo ti' hua la tsa'a um, ¿ña'an ta ca jlyo ti' hua tucueen can'? ⁶ Lo' juin Jesús 'in yu: Nan' lcan tucueen, lcan cha' nu ñi, lo' lcan

chendyu. A tucui nu tca tiyaa se'en nducua Stina Ndiose, cha' si'i si'yan. ⁷ Cha' 'un ndyu'hui lyoo um 'ñan, lo'o 'in Stin ndyu'hui lyoo um, lo' ti' cua' ñii cua' ndyu'hui lyoo um 'in ñi, lo' na'an um 'in ñi. ⁸ Yu Lpe juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, taa um ya' ña'an tloo hua 'in Stina Ndiose, lo' quinu tsu'hue tiquee hua. ⁹ Mxcuen Jesús 'in yu: Lipe, tsala ña'an cua' s'ni ndi'in lo'o um, ¿ta a nchca chu'hui lyoo 'ñan? Nu cua' na'an tloo 'ñan, cua' na'an can' 'in Stina Ndiose. ¿Ñi cha' ta nchcui' si'yana nchca ti' ña'an tloo 'in Stina Ndiose? ¹⁰ ¿Ta a ndiya qui'an ti' si'yana sca cha' ti' 'ñan lo'o Stina Ndiose, lo' cuaña'an Stina Ndiose lo'on? Cha' nu nchcuin' lo'o um a nchcuin' 'in na lo'o cunta 'ñan, cui' ca nu Stina Ndiose, ñi nu ntsu'hui ni' cusya 'ñan, can' ñi nu ngui'ni tñan re. ¹¹ Tsa qui'an ti' um cha' re: Sca cha' ti' 'ñan lo'o Stina Ndiose, lo' cuaña'an Stina Ndiose lo'on. Cha' a ndiya qui'an ti' um, siya' cua' tsu'hue tñan nu ngui'nin tsa qui'an ti' um. ¹² Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um: Nu ndiya qui'an ti' 'ñan, cui' tñan nu ngui'nin cu'ni can', hasta tlyu la tñan tca cu'ni can' si'yana qui'an se'en nducua Stina Ndiose. ¹³ Nchgaa cha' nu jñan um 'in Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, cu'nin 'in na, ña'an ca si'yana scuen cuan cha' 'in Stina Ndiose si'ya Sñe' ñi. ¹⁴ Cha' nde'en la cha' jñan um lo'o cha' cuiya' 'ñan, nan' cu'nin 'in na.

Cha' 'in Espíritu nu Luhui 'in Ndiose

¹⁵ Cha' lyeec lca tiquee um lo'on, xu'hua se'en um cha' nu chcuin'. ¹⁶ Nan' jñan 'in Stina Ndiose, lo' taa ñi xca nu taa cha' tnu tiquee 'in um nu tyi'in lo'o um tsala xaa, ¹⁷ cui' Espíritu nu ñi 'in Ndiose,

una nten chendyu a tca cuan xu'hue 'in ñi si'yana a ña'an tloo ne' 'in ñi, ñi a ndyu'hui lyoo ne' 'in ñi. Una 'un cua' ndyu'hui lyoo um 'in ñi si'yana cua' ndi'in ñi lo'o um, lo' chu'hui ñi ni' cusya 'in um. ¹⁸ A ntsu'hui cha' xnun 'in um tsa ycuí' ti um, si'yana ti' yaan xiya'. ¹⁹ Cua' nchcui cuii' cha' a ña'an tloo 'a nten chendyu 'ñan, una 'un ntsu'hui cha' ña'an tloo um 'ñan. Si'yana lo'on nan', can' cha' lo'o um tu'hui um chendyu. ²⁰ Xacan' ca cuiya' ti' um si'yana sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose, lo' cuaña'an sca cha' ti 'in na lo'o um. ²¹ Nu ndon nscan cha' nu nchcuin' lo' nxu'hua se'en 'in na, can' nu cha' ñi ca lca tiquee lo'on, lo' nu lyee lca tiquee lo'on cuaña'an ca lca tiquee Stin lo'o can', a cunta lo'on nan' lyee lca tiquee lo'o, lo' culo'on tloon 'in can'. ²² Yu Juda, (una si'i yu Iscariote) juin yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿ña'an ta culo'o tloo um 'in tsa huare' ti, lo' si'i 'in nchgaa tucui? ²³ Mxcuen Jesús 'in yu: Nu lyee lca tiquee lo'on, xu'hua se'en can' cha' nu nchcuin', lo' cuaña'an Stin ntsu'hui cha' ca lca tiquee lo'o can', lo' caan hua se'en ndi'in can' lo' tsatlyu tyi'in hua lo'o. ²⁴ Nu a lca tiquee lo'on, a xu'hua se'en can' cha' nu nchcuin'. Cha' nu nen lo'o um cua' ñii, si'i ychan' lca na, cui' ca nu ycha' Stina Ndiose, ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ²⁵ Nchgaa cha' re nchcuin' lja nu ti' ndi'in lo'o um. ²⁶ Una xa caan ñi nu taa cha' tnu tiquee 'in um, cui' Espiritu nu Luhui 'in Ndiose, ñi nu ca'an tñan Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, cui' ñi culo'o ñi 'in um nchgaa la ña'an cha', xu'hua ti' ñi 'in um nchgaa cha' nu cua' ycuin'. ²⁷ Loo cha' tsu'hue xnun 'in um, nan' cu'nin cha' tyi'in tsu'hue um, una si'i ña'an n'ni nten chendyu. A su'hua um cha' tiquee um lyee la, lo' ñi a cutsen um. ²⁸ Cua'

ngune 'in um cha' nu ycuin': Qui'an, una yaan xiya'. Cha' lyee lca tiquee um lo'on, a s'ni tsu'hue nducua Stina Ndiose, si'yana ndon loo la ñi que 'ñan nan'. ²⁹ Cua' msu'huan tiyaan 'in um lja nu ti' lyijyi tsato'o cha' re, ña'an ca si'yana tsa qui'an ti' um xa nu ca na. ³⁰ A ndyijyi ña'an ti' chcuin' qui'an la cha' lo'o um, si'yana cua' ljaan laxa'an nu ndlo tñan loo chendyu re, una a sca cha' cuiya' ntsu'hui 'in can' lo'on nan'. ³¹ Una se'en nu ca cuiya' ti' nten tsala ña'an lca tiqueen lo'o Stina Ndiose, can' cha' nchgaa cha' nu ndlo ñi tñan ngui'nin 'in na. Tyiton um, lo' quiaa na.

15

Jesús lca ñi suun ti uva nu lo'o ca

¹ Nan' lcan suun ti uva nu lo'o ca, lo' Stin lca nu ngui'ni tñan 'in na. ² Nchgaa stan' nu lyi'ya loon nu a ndyi'yu mti 'in, nsi'yu ñi 'in na. Una nchgaa stan' nu ndyi'yu mti loo, nsuhui ñi 'in na si'yana lyee la cui'yu na. ³ 'Un cua' nguinu luhui um si'ya cha' nu cua' ycuin' lo'o um. ⁴ Xñi ton um 'in um lo'o cha' 'ñan, lo' cuaña'an nan' lo'o um. Tsaña'an nguiaa cha' 'in stan' ti uva, a ndyi'yu na cha' quitan na se'en nducua suun na, cui' cuaña'an ndi'in cha' 'in um cha' a nsñi ton um 'in um lo'o cha' 'ñan. ⁵ Nan' lcan suun ti uva lo' 'un lca um stan' na, nu nsñi ton 'in lo'o cha' 'ñan, lo' cuaña'an nan' lo'o can', lyee ndyi'yu mti loo, una cha' tyi'o tso' um siin' a sca na tca cu'ni um. ⁶ Nu a nsñi ton 'in lo'o cha' 'ñan, nguiaa cha' 'in can' tsaña'an nguiaa cha' 'in stan' yca nu nsi'yu ne', nguityi ti'in na, ndiyo' ti'in na si'yana squin na. ⁷ Cha' xñi

ton um 'in um lo'o cha' 'ñan, lo' quinu yu'hui cha' nu nchcuin' ni' cusya 'in um, tca jñan um ña'an cha' nu nchca ti' um, lo' caja na 'in um. ⁸ Lo'o cha' re scuen cuaan cha' 'in Stin, xa culo xñan um 'in um lo' ca chcan' loo si'yana ngui'ni cha'an um 'ñan. ⁹ Tsaña'an tsu'hue lca tiquee Stina Ndiose lo'on, cui' cuaña'an nan' lo'o um, tyon um loo cha' tsu'hue 'ñan. ¹⁰ Cha' xu'hua se'en um cha' nu ndlon tñan, cui' cuaña'an ntsu'hui cha' tyon um loo cha' tsu'hue 'ñan, tsaña'an nan' nxu'hua se'en cha' nu ndlo Stin tñan 'ñan, lo' ndon loo cha' tsu'hue 'in ñi. ¹¹ Nde cha' nu nchcuin' lo'o um, si'yana tsatlyu ca tsu'hue chu'hui tiquee na, lo' cuaña'an nde lyee la ca tsu'hue chu'hui tiquee um. ¹² Nde cha' nu ndlon tñan 'in um: Chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um, tsaña'an nu lca tiqueen lo'o um. ¹³ Si'yana a tucui nu tlyu la cha' tsu'hue ntsu'hui 'in que ña'an nu tyaa can' 'in si'ya ta'a tsu'hue. ¹⁴ 'Un lca um ta'a tsu'huen cha' ngui'ni um cha' nu ndlon tñan. ¹⁵ A n'nin cunta si'yana lca um sca nguso ti, si'yana sca nguso a jlyo ti' yu ñi na ngui'ni x'nan yu, cui' ca nu nchcuin' lo'o um si'yana lca um sca ta'a tsu'huen, si'yana cua' mtsan' 'in um nchgaa cha' nu cua' ycui' Stin lo'on. ¹⁶ Si'i um ngulohui um 'ñan, cui' ca nu nan' ngulohuin 'in um, ña'an ca si'yana tsala xaa ca chcan' loo cha' tsu'hue 'ñan loo chendyu 'in um, lo' nchgaa cha' nu jñan um 'in Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, taa ñi 'in na. ¹⁷ Nde cha' nu ndlon tñan 'in um si'yana chu'hui cha' tsu'hue 'in um scasca um.

Ntsu'hui cha' xcuan tloo ne' 'in yu ta'a mda'an ñi

¹⁸ Cha' nten chendyu nxcuan tloo ne' 'in um, ca cuiya' ti' um si'yana culo nducua la 'ñan mscuan

tloo ne'. ¹⁹ Cha' cua na sca cha' ti 'in um lo'o nten chendyu, ca tsu'hue chu'hui tiquee ne' lo'o um, una 'un a nguiaa um tso' 'in ne' si'yana cua' ngulohuin 'in um, can' cha' nxcuan tloo ne' 'in um. ²⁰ Quia yu'hui ti' um cha' nu ycuin' lo'o um, sca nguso a ndon loo la can' que 'in x'nan. Cha' jui nu mna'an ti'i 'ñan, cui' cuaña'an caja nu ña'an ti'i ne' 'in um, lo' cha' jui nu mducua tñan cha' nu ycuin', cui' cuaña'an caja nu cu'ni cunta cha' nu chcu' um. ²¹ Si'yan caja nu xcuan tloo 'in um, si'yana a ndyu'hui lyoo ne' 'in ñi nu ngua'an tñan 'ñan. ²² Cha' cua na a yaan loo chendyu re, lo' ñi a ycuin' cha' re lo'o ne', a sca qui'ya nducui ne'. Una cua' ñii a ndyijyi ña'an nchcu' ne' ta a nducui ne' qui'ya. ²³ Nu nxcuan tloo 'ñan, lo'o 'in Stin nxcuan tloo can'. ²⁴ Cha' cua na a m'nin scasca cha' tnu nu a nchca tucui cu'ni, a nducui ne' qui'ya, una cua' ñii cua' na'an tloo ne' cha' can', lo' ti' nxcuan tloo ne' 'ñan tsatlyu lo'o Stin. ²⁵ Una ngui'ni ne' cha' re si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua' nguinu scua loo lee 'in ne', lo' nchcu' na: —Mscuan tloo ne' 'ñan siya' a nducuin qui'ya—. ²⁶ Una xa caan ñi nu ntsu'hui cha' taa cha' tnu tiquee 'in um, can' nu taa suun ña'an ndi'in cha' 'ñan, lo' nan' ca'an tñan 'in ñi lo'o cunta 'in Stina Ndiose, cui' Espíritu nu ñi nu tyi'o se'en nducua Ndiose. ²⁷ A cunta lo'o um ntsu'hui cha' taa um suun ña'an ndi'in cha' re, si'yana tsatlyu mdi'in na lo'o um ti' culoo.

16

¹ Nde cha' nu nchcuin' lo'o um si'yana a cu'ni na'an ti' um lo'o cha' nu ndiya qui'an ti' um.

² Ntsu'hui cha' culo ne' 'in um se'en ndiyo' ti'in

ne' judio. A cunta ntsu'hui cha' kujui ne' 'in um, lo' quiñan ti' can' si'yana tñan tsu'hue ngui'ni tloo Ndiose. ³ Cu'ni ne' cuaña'an si'yana a ndyu'hui lyoo ne' 'in Stina Ndiose, lo' ñi a ndyu'hui lyoo ne' 'ñan. ⁴ Nchgaa cha' re nchcuin' lo'o um si'yana quia yu'hui ti' xa ntsu'hui cha' ca na. A ycuin' cha' re ti' culoo si'yana ti' x'ni ntsu'hui cha' tyi'in lo'o um.

Tñan nu n'ni Espíritu nu Luhui 'in Ndiose

⁵ Una ntsu'hui cha' qui'an se'en nducua ñi nu ngua'an tñan 'ñan, una ñi sca um a ñicha' um 'ñan cha' la tsa'an. ⁶ Cui' ca nu nde qui'ya xi'in 'in um si'yana mtsan' 'in um nchgaa cha' re. ⁷ Una nchcuin' lo'o um cha' nu ñi, tyi'o la cunta 'in um cha' qui'an, si'yana ntsu'hui cha' ca'an tñan Ñi nu taa cha' tnu tiquee 'in um. Una cha' a qui'an, a caan ñi nu tyi'in lo'o um. ⁸ Lo' xa caan ñi, cu'ni ñi cha' ca chcan' loo cha' tiyaa ngunan' 'in nten chendyu, si'yana ca cuiya' ti' ne' ñi na lca qui'ya, lo' ñi na lca cha' tsu'hue, a cunta si'yana Ndiose cu'ni ñi xñan bsya 'in nten. ⁹ Ca cuiya' ti' ne' ñi na lca qui'ya, si'yana a xlyaa ne' tsa qui'an ti' ne' 'ñan. ¹⁰ Ca cuiya' ti' ne' ñi na lca cha' tsu'hue, si'yana cua' qui'an se'en nducua Stina Ndiose, lo' a ña'an 'a um 'ñan. ¹¹ A cunta ca cuiya' ti' ne' si'yana Ndiose ntsu'hui cha' cu'ni ñi xñan bsya 'in nten, si'yana cua' msu'hua ñi yuhue' chon' laxa'an nu ndlo tñan 'in ne'. ¹² Qui'an 'a cha' ti' ntsu'hui cha' chcuin' lo'o um, una cua' ñii a ta loo um quine 'in um cha' re. ¹³ Una xa caan Espíritu nu ñi 'in Ndiose, cui' ñi culo'o ñi 'in um nchgaa la ña'an cha' nu ñi, si'yana a chcu' ñi lo'o cha' 'in ti' ñi, cui' ca nu chcu' ñi nchgaa cha' nu ne 'in ñi, lo' quitsa' ñi 'in um cha' nu tsato'o.

14 Cui' ñi scuen cuaan ñi cha' 'ñan si'yana ntsu'hui cha' culyo scua la ñi cha' 'ñan lo'o um. 15 Nan' sca cha' ti 'ñan lo'o Stina Ndiose, can' cha' nen lo'o um si'yana Espíritu ntsu'hui cha' culyo scua la cha' 'ñan lo'o um.

Mdaa Jesús cha' tnu tiquee 'in ta'a mda'an ñi

16 Sca co' xaa a ña'an 'a um 'ñan, una xca co' xaa ti' ña'an tloo um 'ñan, si'yana cua' qui'an se'en nducua Stina Ndiose. 17 Xacan' tucua snan yu ta'a nda'an ñi mñicha' ta'a yu lo' nchcui' yu: ¿Ña'an ta ndyi'o cha' nu nchcui' ñi re, si'yana sca co' xaa a ña'an 'a na 'in ñi, lo' xca co' xaa ti' ña'an na 'in ñi, lo' quiaa ñi se'en nducua Stina Ndiose? 18 Ti' nchcui' la yu: ¿Ña'an ta ndyi'o cha' nu ycuí' ñi cha' 'in xca co' xaa can'? A ndyi'ya na cunta cha' nu nchcui' ñi. 19 Una Jesús ngu'ya ñi cunta si'yana nchca ti' yu cuñicha' yu 'in ñi si'ya cha' can', lo' juin ñi 'in yu: ¿Ta na ñicha' ta'a um si'ya cha' nu ycuin' re xa nen: Sca co' xaa a ña'an 'a um 'ñan, lo' xca co' xaa ti' ña'an um 'ñan? 20 Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, ntsu'hui cha' qui'ya tu'hua tiquee um lo' cunan um, lo' nten chendyu ca tsu'hue chu'hui tiquee ne' xacan'. Siya' ti'i nga'an 'in um, una tiyaa xaa chca tsu'hue lca tiquee um. 21 Ña'an nchca ti' sca ne' cuna'an nu ndiyaan sñe' chendyu, tyisnan caan ti'i 'in ne' si'yana cua' mdiyaa braa 'in ne', una xa cua' mdijin yu'hui 'in ne', a quia yu'hui 'a ti' ne' ti'i nu mdijin ne' loo nu tsu'hue ntsu'hui tiquee ne' si'yana cuhui' qui'yu lca sñe' ne'. 22 Cuaña'an ndi'in cha' 'in um cua' ñii, ti'i nga'an 'in um, una ntsu'hui cha' ña'an ta'a na lo'o um xiya', xacan' chca tsu'hue lca tiquee um, lo' a tucui' 'a nu ti' cu'ni lyi'un cusya

'in um. ²³ Xa tiyaa tsaan can' a sca 'a cha' ti' cuñicha' um 'ñan. Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o um, nchgaa cha' nu jñan um 'in Stina Ndiose lo'o cha' cuiya' 'ñan, cui' ñi xcuen ñi cha' can'. ²⁴ Hasta cua' ñii lo' a nchca sca cha' jñan um lo'o cha' cuiya' 'ñan. Jñan um 'in na lo' caja na 'in um, ña'an ca si'yana nde lye la ca tsu'hue chu'hui tiquee um.

M'ni Jesús canan cha' nu nchca loo chendyu re

²⁵ Nan' a ycuí' lan cha' re lo'o um, una tiyaa xaa a ntsu'hui 'a cha' ti' chcuin' lo'o um cuaña'an, cui' ca nu siya' ti culyo scua lan cha' 'in Stina Ndiose lo'o um. ²⁶ Xacan' ntsu'hui cha' jñan um 'in ñi lo'o cha' cuiya' 'ñan, ñi a cunen lo'o um si'yana ti' jñan 'in Stina Ndiose si'ya cha' 'in um, ²⁷ si'yana ycuí' ca Stina Ndiose tsu'hue lca tiquee ñi lo'o um, cui' si'yana lye lca tiquee um lo'on, lo' ya qui'an ti' um si'yana mdo'on se'en nducua Ndiose. ²⁸ Mdo'on se'en nducua Stina Ndiose, mdiyaan loo chendyu re, lo' cua' ñii xnun chendyu re, lo' xiya' qui'an se'en nducua ñi. ²⁹ Juin yu ta'a nda'an ñi: La ñii ycuí' la ca um, lo' a ycuí' nchcun 'a um lo'o hua. ³⁰ La ñii ndyi'ya hua cunta si'yana jlyo ti' um nchgaa loo cha', lo' a 'ni cha' ti' caja nu quitsa' 'in um nde'en la cha', si'ya cha' re ndiya qui'an ti' hua si'yana mdo'o um se'en nducua Ndiose. ³¹ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta la cua' ñii ndiya qui'an ti' um 'ñan? ³² Tiyaa xaa, lo' cui' cua' ñii mdiyaa braa nu xnu ton um 'ñan xcan tin, cunda scaa um ntsu'hui cha' quiaa um se'en ndi'in um. Una si'i xcan tin quinun ton si'yana Stina Ndiose ndi'in ñi lo'on. ³³ Nde cha' ycuin' lo'o um si'yana tsatlyu tyi'in tsu'hue na. Loo chendyu re ntsu'hui cha' tyijyin um scasca

loo cha', una cu'ni tnu tiquee um si'yana nan' cua' m'nin canan cha' nu nchca loo chendyu re.

17

Mjñan Jesús 'in Ndiose si'ya cha' 'in ta'a mda'an ñi

¹ Xa mdyi ycuí' Jesús cha' can' mscuen ñi tloo ñi nde cuaan, lo' juin ñi: Ndiose, 'un lca um Stin, cua' mdiyaa braa scuen cuaan um cha' 'in Sñe' um, ña'an ca si'yana lo'o Sñe' um scuen cuaan 'in um.

² Si'yana cua' mdaa um cha' cuiya' 'ñan culon tñan 'in nchgaa nten, si'yana taan chendyu nu a tsatii 'a 'in tsalca nu cua' mdyaa um cunta 'ñan. ³ Nde chendyu nu a tsatii 'a: Si'yana chu'hui lyoo ne' 'in um, 'un ñi nu lca ycuí' ca Ndiose, lo' chu'hui lyoo ne' 'in Jesucristo, ñi nu ngua'an tñan um.

⁴ Nan' m'nin tnun 'in um loo chendyu re, lo' cua' m'nin tyiin tñan nu mdaa um 'ñan. ⁵ 'Un ñi nu lca Stin, cu'ni um cha' scuen cuaan cha' 'ñan la se'en nducua um, tsaña'an nguiaa cha' 'ñan ti' culoo xa ti' lyijyi tsaa' chendyu re. ⁶ Cua' ngulyo scua lan cha' 'in um lo'o tsalca nu mdyaa um cunta 'ñan, cui' nu culo nducua la ndi'in cunta 'in um, lo' cua' ñii mdyaa um cunta 'in can' 'ñan, lo' mxu'hua se'en jun ycha' um. ⁷ Ncua cuiya' ti' jun si'yana nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan mdo'o na se'en nducua um, ⁸ si'yana cua' ycuin' lo'o jun nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan, lo' ncuan xu'hue jun 'in na, jlyo tsu'hue ti' jun si'yana mdo'on se'en nducua um, lo' ya qui'an ti' jun si'yana cui' um ngua'an tñan um 'ñan. ⁹ Njñan 'in um si'ya cha' 'in jun, lo' si'i si'ya ña'an tucui ti, cui' ca nu si'ya cha' 'in jun nu cua' mdyaa um cunta 'ñan, si'yana cunta 'in um

ndi'in jun. ¹⁰ Nchgaa nu ntsu'hui tuya'an', ticui' tuya'a' um ntsu'hui can', lo' nchgaa nu ntsu'hui tuya'a' um, ticui' cuaña'an ntsu'hui can' tuya'an', lo' nchca chcan' loo cha' cuiya' 'ñan loo chendyu 'in jun. ¹¹ Tixi'i ti ndi'in loo chendyu re, una ti' quinu la jun, lo' nan' qui'an se'en nducua um. Ndiose, 'un ñi nu lca Stin, ñi nu luhui lati, lo'o cha' cuiya' 'in um xñi um cunta 'in nchgaa nu cua' mdaa um ntsu'hui tuya'an', si'yana ca sca cha' ti 'in jun tsaña'an sca cha' ti 'in nare'. ¹² Lja mdi'in lo'o jun, tsu'hue 'a yu'huin cunta 'in jun lo'o cha' cuiya' 'in um, jun nu cua' mdaa um ntsu'hui yaan', msñin cunta 'in jun, lo' ñi sca jun lo' a ngunan' jun, cui' ca sca yu nu ntsu'hui ca cha' quinan', si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua' nguinu scua loo quityi 'in um. ¹³ Una cua' ñii qui'an se'en nducua um, lo' chcuin' cha' re lja nu ti' ndi'in loo chendyu re, si'yana lye la ca tsu'hue chu'hui tiquee jun lo'on. ¹⁴ Cua' ycuin' lo'o jun nchgaa cha' nu mdaa um 'ñan, una nten chendyu mscuan tloo 'in jun si'yana a nchcua ta'a cha' 'in jun lo'o cha' tiyaa ngunan' 'in ne', tsaña'an nu a nchcua ta'a cha' 'ñan lo'o ne'. ¹⁵ A njñan 'in um si'yana culyoo um 'in jun loo chendyu re, cui' ca nu xñi um cunta si'yana a sten cha' ngunan' tiquee jun. ¹⁶ A nchcua ta'a cha' 'in jun lo'o cha' tiyaa ngunan' nu nchca loo chendyu re, tsaña'an nu a nchcua ta'a cha' 'ñan lo'o ne'. ¹⁷ Cu'ni um cha' si'yana quinu luhui cusya 'in jun lo'o cha' nu ñi, cha' nu nchcui' um lca na cha' nu ñi. ¹⁸ Tsaña'an ngua'an tñan um 'ñan loo chendyu re, cuaña'an ngua'an tñan 'in jun cu'ni jun tñan 'in um. ¹⁹ Si'ya jun, ndyaan 'ñan 'in um, si'yana lo'o jun quinu luhui cusya 'in jun si'ya cha' nu ñi 'in um. ²⁰ Una

si'i tsaloo ti cha' 'in jun njñan 'in um, cui' ca nu si'ya nchgaa nu ntsu'hui cha' tsa qui'an ti' 'ñan xa quine 'in cha' nu chcui' jun,²¹ si'yana tsatlyu ca sca cha' ti 'in nchgaa jun, tsaña'an sca cha' ti 'in na, 'un nu lca Stin, cui' cuaña'an tsatlyu ca sca cha' ti 'in jun lo'o na. Xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana 'un ngua'an tñan um 'ñan.²² Tsaña'an cha' cuiya' mdaa um 'ñan, cuaña'an cha' cuiya' mdaan 'in jun, si'yana ca sca cha' ti 'in jun tsaña'an sca cha' ti 'in nare'.²³ Nan' sca cha' ti 'ñan lo'o jun tsaña'an sca cha' ti 'ñan lo'o um, ña'an ca si'yana ca sca cha' ti 'in jun nu cha' ñi ca, xacan' ca cuiya' ti' nten si'yana 'un ngua'an tñan um 'ñan, si'yana lyee lca tiquee um lo'on, lo' cuaña'an lca tiquee um lo'o jun.²⁴ 'Un ñi nu lca Stin, nchca tin' si'yana tsalca jun nu cua' mxnu um tuya'an', sca se'en ti tyi'in lo'o jun, si'yana ña'an jun cha' cuiya' nu mdaa um 'ñan, tsaña'an ncuca lca tiquee um lo'on xa ti' lyijyi tsa' chendyu.²⁵ 'Un ñi nu lca Stin, nu ngui'ni tñan tsu'hue, a nchca chu'hui lyoo nten chendyu 'in um, una nan' cua' ndyu'hui lyoon 'in um, lo' jlyo ti' jun re si'yana 'un ngua'an tñan um 'ñan.²⁶ Cua' ngulyo scua lan cha' 'in um lo'o jun, lo' ti' tsa quiñan cu'nin cha' re, si'yana tsaña'an lyee lca tiquee um lo'on, cuaña'an quii ti' jun, lo' tsatlyu ca sca cha' ti 'ñan lo'o jun.

18

Xa nguinu Jesús

¹ Xa mdyi ycui' Jesús cha' re, mdo'o ñi nguiaa ñi lo'o yu ta'a nda'an ñi xca tso' tuti nu naan Cedrón, can' yten yu'hui jun sca se'en nducua yca olivo.

² Yu Juda, yu nu ntsu'hui cha' tyaa 'in ñi, ndyu'hui

lyoo yu se'en can', si'yana tyun ya' nguio' ti'in Jesús lo'o yu ta'a nda'an ñi can'. ³ Mdiya lo'o yu Juda tsa ta yu sindatu, lo'o xca ta yu silyiya cunta 'in ne' fariseo lo'o yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa. Lyi'ya ne' quii', a cunta lo'o quii' ndiquin, lo'o spada. ⁴ Una Jesús cua' jlyo ti' ñi tsala cha' nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi, can' cha' nde ya ycua ñi 'in ne', lo' juin ñi: ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? ⁵ Lo' mxcuen ne' 'in ñi: 'In Jesús Nazaret. Juin ñi 'in ne': Nan' lcan. Lo'o yu Juda ta'a nda'an ne' can', yu nu ndyaa 'in ñi. ⁶ Xa juin Jesús: Nan' lcan, cui' xaa mda'an chon' ne' lo' mdlyu ti'in ne'. ⁷ Xiya' mñicha' ñi 'in ne': ¿Tucui ca 'in nda'an nan um? Lo' juin ne': Cui' 'in Jesús Nazaret. ⁸ Mxcuen Jesús 'in ne': Cua' nen lo'o um si'yana nan' lcan. Cha' na nda'an nan um 'ñan, tyaa um ya' quiaa yu ta'a nda'an re. ⁹ Juin ñi cuaña'an si'yana tsato'o ña'an cha' nu cua' ycui' ñi xa juin ñi: Ñi sca nu mdaa um 'ñan, lo' a ngunan'. ¹⁰ Xacan' yu Simón Tyo ngulyoo yu spada nu nda'an lo'o yu, lo' yjui yuhua' yu sca nguso 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, msi'yu yu nscan tso' cueen 'in yu, lo' naan yu Malco. ¹¹ Xacan' juin Jesús 'in yu Tyo: Xu'hua se'en spada 'in ni' tyi na. Cha' Stina Ndiose cua' juin ñi tijin nu ti'i re, ¿ñi cha' a tijin 'in na?

Ya lo'o ne' 'in Jesús tloo Anás

¹² Xacan' yu sindatu lo'o x'nan yu, tsatlyu lo'o xca ta silyiya 'in ne' judio, msñi ne' 'in Jesús lo' mscan' ne' 'in ñi. ¹³ Ya lo'o ne' 'in ñi tloo Anás culo nducua la, si'yana can' nu lca sti lyaa Caifás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa yjan can'. ¹⁴ Yu Caifás can' lca yu nu msu'hua tiquee ne' judio, xa juin yu si'yana

tsu'hue lati cha' caja scati yu qui'yu tñan loo ña'aan quichen ne'.

Nguiu ton yu Tyo tuna'an lyiya' se'en ndi'in Anás

¹⁵ Yu Simón Tyo can' mducui ncha'an yu 'in Jesús, a cunta lo'o xca yu ta'a nda'an ñi ta'a nguiaa yu, yu re ndyu'hui lyoo tsu'hue yu 'in yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, tsatlyu yten yu lo'o Jesús tuna'an lyiya' se'en ndi'in nu ndlo tñan can'. ¹⁶ Una yu Tyo nguinu ton yu nde tuna'an lyiya'. Xacan' yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu cua' ndyu'hui lyoo 'in yu nu ndlo ca tñan can', nguia ycu' yu lo'o ne' cuna'an nu ntsu'hui cuan tuna'an can', lo' m'ni yu cha' yten yu Tyo se'en can'. ¹⁷ Xacan' ne' cuna'an nu ntsu'hui cunta tuna'an can' juin ne' 'in yu Tyo: ¿Ta si'i lo'o nu'huin lca ta'a nda'an yu qui'yu cua? Mxcuen yu Tyo can': A lo'on. ¹⁸ Tucua snan yu nguso lo'o yu silyiya can' mxiqui'o yu quii' si'yana tlya', can' ndon yu nguitson ti' yu, a cunta lo'o yu Tyo ndon can'.

Xa m'ni cuiya' Anás cha' 'in Jesús

¹⁹ Yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa, mñicha' yu 'in Jesús ña'an nguiaa cha' 'in ñi lo'o cha' nu ndlo'o ñi, a cunta cha' 'in yu ta'a nda'an ñi. ²⁰ Mxcuen Jesús 'in yu: Tloo nten qui'an mda'an ycuin', lo' ngulo'on 'in ne' se'en ndiyo' ti'in ne', uta ni' lyaa 'in ne' judio, lo' ñi sca cha' a msu'hua cutsin' 'in ne'. ²¹ ¿Ñi cha' ñan ñicha' um? Cuñicha' um 'in nu ngune 'in cha' nu ycuin', can' nu jlyo ti' nchгаа cha' re. ²² Ña'aan mdyi ycu' ñi cha' re, sca yu silyiya nu ndon cui' ti sii' ñi mji'in yaa' tloo ñi, lo' juin yu 'in ñi: ¿Ta cuaña'an ntsu'hui cha' xcuen 'in ñi nu ndlo ca tñan

ni' lyaa 'in na? ²³ Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' si'i ña'an ycuin', quitsa' um 'ñan cha' ñi cha' lca na, lo' cha' ycuin' cha' nu ñi, ¿ñi cha' ta mji'in um 'ñan? ²⁴ Xacan' ña'an nchcan' Jesús ngua'an tñan Anás 'in ñi la se'en ndi'in Caifás, yu nu ndlo ca tñan ni' lyaa.

Mscuan tloo yu Tyo 'in Jesús

²⁵ Lja nu ti' ndon yu Tyo nguitson ti' yu, mñicha' ne' 'in yu: ¿Ta si'i lo'o nu'huin lca ta'a nda'an yu cua? A msti ti' yu quitsa' yu 'in ne', lo' juin yu: A lo'on. ²⁶ Can' nguilyu sca yu nguso 'in yu nu ndlo ca tñan, cui' yu nu ti' nchca ta'a yu nu msi'yu yu Tyo can' nscan, lo' juin yu 'in: ¿Ta si'i cui' na'an 'in lja yca olivo lo'o yu cua? ²⁷ Xiya' mxcuen yu Tyo lo' juin yu si'yana a lo'o yu. Cui' xaa can' msi'ya sca latyee.

M'ni cuiya' yu Pilato cha' 'in Jesús

²⁸ Xacan' mdo'o ne' se'en ndi'in Caifás, lo' ya lo'o ne' 'in Jesús se'en nducua na'an tñan 'in gobierno, cua' qui'ya ti xaa, una ne' judio a mslyaa ne' sten ne' ña'an can' si'yana a ncua ti' ne' tyi'o ngunan' cha' 'in ne' lo'o cha' nu cua' ntsu'hui 'in ne', si'yana ntsu'hui cha' cu siin ne' ta'a pascua can'. ²⁹ Can' cha' mdo'o yu Pilato mñicha' yu 'in ne': ¿Ñi qui'ya ta ljian su'hua um 'in yu re? ³⁰ Mxcuen ne' 'in yu: Cha' cua na a lca yu sca yu nducun', ñi a can lo'o hua 'in yu tloo um. ³¹ Xacan' juin yu Pilato: Quia lo'o um 'in yu, cui' um cu'ni cuiya' um cha' 'in yu tsaña'an nu nchcui' lee 'in um. Una ne' judio can' mxcuen ne' 'in yu: Huare' a ntsu'hui cha' cuiya' 'in hua kujui hua sca nten. ³² Ycui' ne' cuaña'an si'yana tsato'o tsaña'an nu juin Jesús ña'an ntsu'hui

cha' caja ñi. ³³ Xacan' yten yu Pilato ña'an tñan xiya', lo' mxì'ya yu 'in Jesús lo' mñicha' yu 'in ñi: ¿Ta cui' lca Ree 'in ne' judio? ³⁴ Mxcuen Jesús 'in yu: ¿Ta cha' 'in ti 'in um nchcui' um cha' re, ta na xca tucui mtsa' 'in um ña'an ndi'in cha' 'ñan? ³⁵ Lo' juin yu Pilato: ¿Ta ñan ti' lcan ne' judio? Nten ta'a quichen tyi, lo'o ne' nu ndlo tñan ni' lyaa, can' nu mdyaa cunta 'in tuyaana'. ¿Ñi qui'ya ta m'ni? ³⁶ Mxcuen Jesús 'in yu: Si'i loo chendyu re mdo'o cha' cuiya' 'ñan. Cha' cua na ndlon tñan loo chendyu re, nchgaa nu ta'a nda'an tyi'o cha' 'ñan lo' a quinun tuyaa' ne' judio. Una cha' cuiya' nu nda'an lo'on, si'i re mdo'o na. ³⁷ Xacan' juin yu Pilato: ¿Ta cui' lca ree xacan'? Mxcuen Jesús: 'Un nchcui' um si'yana lcan ree. Cui' can' cha' mdiyaan loo chendyu re si'yana chcuin' cha' nu ñi. Nchgaa nten nu n'ni cunta cha' nu ñi ne 'in ne' cha' nu nchcuin'. ³⁸ Mxcuen yu Pilato 'in ñi: ¿Ñi na lca cha' nu ñi? Ña'aan mdyi ycui' yu cha' can' xiya' mdyi'o yu nde lyi'ya' se'en ndi'in ne' judio, lo' juin yu 'in ne': Ñi sca qui'ya, lo' a nducui yu re. ³⁹ Una 'un cua' ntsu'hui sca cha' 'in um xa nchca ta'a pascua, njñan um cha' ndlyaa sca preso. ¿Ta nchca ti' um culaan 'in yu nu lca Ree 'in ne' judio? ⁴⁰ Xacan' tsatlyu nchcui' cueen ne': A culaa um 'in yu cua, lyaa um 'in yu Barrabás. Lo' yu Barrabás can' lca yu sca yu cunan.

19

¹ Xacan' mchcuan yu Pilato cunta 'in Jesús lo' ngulo yu tñan si'yana qui'ni ñi. ² Yu sindatu can' mtñan yu sca sni' quiche', mdi'in tyaa yu 'in na que ñi, lo' mxico' yu sca te' cuaa 'in ñi, ³ lo' nchcui'

yu: Tlyu cha' cuiya' 'in Ree 'in ne' judio. A cunta njiyi'in yaa' yu tloo ñi. ⁴ Xiya' mdyi'o yu Pilato ña'an tñan can', lo' juin yu 'in ne' judio: Ña'an jan ñi, nde ndon yu re lo' ca cuiya' ti' um si'yana ñi sca qui'ya lo' a nducui yu. ⁵ Xacan' mdo'o lo'o yu 'in Jesús, nducua sca sni' quiche' que ñi, lo' lco' ñi sca te' cuaa. Lo' juin yu Pilato: Nde ndon yu re. ⁶ Nchгаа yu nu ndlo tñan ni' lyaa tsatlyu lo'o yu silyiya nu ntsu'hui cuan cha' 'in laa, xa na'an ne' 'in Jesús mdyisnan ycu' cueen ne': Jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi, jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. Lo' juin yu Pilato 'in ne': Cui' um tsa lo'o um 'in yu lo' jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi, si'yana cunta nu 'ñan nan' a sca qui'ya nducui yu. ⁷ Mxcuen ne' judio 'in yu: Huare' ntsu'hui sca lee 'in hua, lo' ndlo qui'ya na 'in yu, si'yana juin yu lca yu ycu' ca Sñe' Ndiose. ⁸ Xa ngune 'in yu Pilato cha' can' lyee la ytsen yu. ⁹ Xiya' yten yu ña'an tñan can' lo' juin yu 'in Jesús: ¿La ta quichen mdo'o? Una Jesús a mxcuen ñi 'in yu. ¹⁰ Xacan' juin yu Pilato 'in ñi: ¿Ñi cha' ta a nxcuen 'ñan? ¿Ta a jlyo ti' si'yana ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan jyi'in ca'an 'in loo cusi, lo' ntsu'hui cha' cuiya' 'ñan culaan 'in? ¹¹ Mxcuen Jesús 'in yu: A sca na tca cu'ni um lo'on cha' si'i nde ni' cuaan mdo'o cha' cuiya' 'in um. Can' cha' tlyu lati qui'ya nducui nu mdyaa 'ñan tuyaa' um. ¹² Ti' xacan' yu Pilato ngunan yu ña'an nu culaa yu 'in Jesús, una nde lyee lati nchcui' cueen ne' judio: Cha' culaa um 'in yu re, a lca um ta'a tsu'hue yu César, si'yana sca yu nu ngui'ni 'in lca ree, ta'a cusuun César lca can'. ¹³ Xa ngune 'in yu Pilato cha' can', cui' xaa ngulyoo yu 'in Jesús nde lyiya', lo' yten tucua yu se'en n'ni

cuiya' yu cha', sca se'en ndlo'o naan ne' lo'o cha' hebreo, Gabata, cha' re nchca ti' chcuí', se'en ncua tsu'hue lyuu. ¹⁴ Tsa ntsu'hui ndyi'ya cuaan, cui' tsaan nu cu siin ne' judio si'ya ta'a pascua can', lo' juin yu Pilato 'in ne': Nde ndon yu nu lca Ree 'in um. ¹⁵ Nde lyee la ycui' cueen ne': Lyoo um 'in yu nde lyi'ya', lyoo um 'in yu nde lyi'ya', jyi'in ca'an um 'in yu loo cusi. Lo' juin yu Pilato can': ¿Ta nchca ti' um jyi'in ca'an 'in Ree 'in um loo cusi? Xacan' nchgaa yu nu ndlo tñan ni' lyaa mxcuén yu: A ntsu'hui 'a xca ree 'in hua, cui' ca nu scati yu César. ¹⁶ Cuaña'an yato'o mdyaa yu Pilato cunta 'in Jesús tuyaa' ne' si'yana cha'an ñi loo cusi, mchcuan ne' cunta 'in ñi lo' ya lo'o ne' 'in ñi.

Xa ngua'an Jesús loo cusi

¹⁷ Cui' ñi lyi'ya ñi cusi se'en ntsu'hui cha' cha'an ñi, lo' mdiyaa ñi sca se'en nu nchcuí' ne' lo'o lca Que Jyi'o, lo'o cha' hebreo ndyi'o cha' re Gólgota. ¹⁸ Can' mjyi'in ca'an ne' 'in ñi loo cusi, a cunta lo'o tucua yu nu ta'a ngua'an ñi, scaa yu scaa tso', lo' Jesús ngua'an ñi tlu'hue la. ¹⁹ Cua' lca ngua'an yu Pilato sca cha' nu cha'an que cusi can', lo' nchcuí' na: Nde nu lca Jesús Nazaret, Ree 'in ne' judio. ²⁰ Qui'an 'a ne' judio ycui' ne' cha' re, si'yana se'en nu ngua'an Jesús loo cusi can', cui' ti tu'hua quichen lca na. Ngua'an na lo'o cha' hebreo, cha' griego, lo'o cha' latín. ²¹ Tsalca ne' nu ndlo ca tñan ni' lyaa 'in ne' judio, juin ne' 'in yu Pilato: A ca'an um 'in na si'yana lca yu Ree 'in ne' judio, tsu'hue lati cha'an na tsaña'an nu juin yu: Nan' lcan Ree 'in ne' judio. ²² Mxcuén yu Pilato 'in ne': Ña'an cha' nu cua' ngua'an, cui' cuaña'an quinu na.

²³ Xa cua' mjiyi'in ca'an yu sindatu can' 'in Jesús loo cusi, msñi yu ste' ñi lo' ngulo yu 'in na jacua yu'hue, cunda scaa na 'in scaa yu. A cunta msñi yu te' tucuin 'in ñi nu mhcuan sca co' ti. ²⁴ Xacan' mdyisnan ycui' scasca yu: A sta na 'in na, tsu'hue lati culo na xu'hue na lo'o na, cha' ti ña'an nu qui'ni ca'an na 'in. Cuaña'an m'ni yu, si'yana tsato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose se'en nchcui': —Ticui' lja can' mtsa yu sten', ngulo yu xu'hue yu lo'o na—. Cui' cuaña'an m'ni yu sindatu can'. ²⁵ Cui' ti se'en nga'an Jesús loo cusi ndon jyi'an ñi, lo'o ta'a ngula jyi'an ñi, lo'o María cuilyi'o Cleofas, a cunta ndon María Magdalena. ²⁶ Jesús na'an ñi ndon jyi'an ñi, a cunta cui' ti can' ndon sca yu ta'a nda'an ñi, cui' yu nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', lo' juin ñi 'in jyi'an ñi: Cua ndon nu ca sñe' um. ²⁷ Xacan' juin ñi 'in yu ta'a nda'an ñi can': Cua ndon nu ca jyi'an. Ti' xacan' mhcuan yu can' cunta 'in jyi'an ñi la se'en ndi'in yu. ²⁸ Ngujlyo ti' Jesús si'yana cua' ya tucua nchgaa cha' nu ntsu'hui cha' tyijyin ñi, xacan' juin ñi: Nguityi 'a tin'. Juin ñi cuaña'an si'yana tsato'o cha' nu nguinu scua loo quityi 'in Ndiose. ²⁹ Can' ndon sca te'en mtsa'an ntsu'hui tyi'a vinagre. Yu sindatu can' mcha' yu tyi'a can' 'in sca te', lo' mdi'in tyaa yu 'in na loo sca yca, lo' mjiyi'in ca'an yu 'in na tu'hua Jesús. ³⁰ Xa cua' yi'o ñi tyi'a can' juin ñi: Cua' ya tucua nchgaa cha'. Cui' xaa mdyi'ya tucui ñi que ñi, lo' mdyaa ñi cusya 'in ñi tuyaa' Ndiose.

Yjo' ne' chcuana cha sii' Jesús

³¹ Si'yana lca na tsaan nu nsiin ta'a pascua, a ncua ti' ne' judio si'yana quinu ca'an nu ngujui

can' loo cusi tsaan nu nxitñan' ne', (a cunta lja xacan' ya tucua tsaan nu lyee la n'ni tnu ne' ta'a can'), can' cha' ya ycuí' ne' lo'o yu Pilato cha' taa yu cha' cuiya' cutsa tijyan quiya' nu nga'an loo cusi can', lo' tyi'ya ne' 'in. ³² Mdiyaa yu sindatu can' lo' mcha yu tijyan quiya' yu nu ta'a nga'an Jesús, cui' cuaña'an mcha yu quiya' nu nga'an xca tso' can'. ³³ Una xa na'an yu si'yana cua' ngujui Jesús, a mcha 'a yu quiya' ñi. ³⁴ Xacan' sca yu sindatu can' yjo' yu sca chcuán cha sii' ñi, cui' ña'an lcaa nguilo tne ñi nu mxitiya' lo'o tyi'a. ³⁵ Yu nu na'an cha' re ndaa yu suun cha' nu yato'o, lo' nchcui' yu cha' nu ñi, a cunta jlyo ti' yu si'yana suun nu ndaa yu lca na cha' nu ñi, ña'an ca si'yana lo'o um tca tsa qui'an ti' um cha' re. ³⁶ Cha' re yato'o na si'yana tsa tucua cha' nu nchcui' quityi 'in Ndiöse: —Ñi sca tijyan ñi lo' a cutsa na—. ³⁷ Ndeña'an nchcui' xca se'en loo quityi 'in Ndiöse: —Chcua quiloo ne' 'in nu yjo' ne' chcuán cha sii'—.

Xa mtsi' Jesús

³⁸ Chon' nde'en can' sca yu naan See nu mdo'o Arimatea, cui' sca yu ya qui'an ti' 'in Jesús, una a ngulo'o la yu 'in yu si'yana ntsen yu tloo ne' judio, mñan yu cha' cuiya' 'in Pilato si'yana cui'ya yu 'in Jesús, lo' mdaa yu cha' cuiya'. Xacan' mdiyaa yu se'en nga'an ñi lo' ngu'ya yu 'in ñi. ³⁹ A cunta mdiyaa yu Nicodemo, cui' yu nu ya ycuí' lo'o Jesús sca tla, lo' lyi'ya yu sca se'en ntsu'hui tyi'a xityi'i nu naan mirra nu mxitiyaa' lo'o áloes, lo' ti'in na cla tyi kilo. ⁴⁰ Xacan' nguxen yu sca te' 'in Jesús, lo' msu'hua yu tyi'a xityi'i 'in ñi tsaña'an ntsu'hui cha' 'in ne' judio xa ntsi' ne' 'in sca nu ngujui.

⁴¹ Se'en ngua'an ñi loo cusi can', cui' ti nguinu sca se'en nducua yca, can' cua' lca nguiaa' sca cuaa nu a nchca tucui chu'hui. ⁴² Can' mtsi' yu 'in Jesús si'yana cui' se'en ti su cuaa can', a cunta cua' tyisnan xitñan' ne' judio.

20

Xa mdyiqui'o Jesús

¹ Culoo tsaan 'in snan can', ti' nducui lyoo xa mdo'o María Magdalena nguiaa tucuaa can', lo' na'an si'yana cua' mdo'o ntan quee nu nchcun na. ² Cui' xaa mdo'o msnan, nguia ytsa' 'in yu Simón Tyo lo'o xca yu ta'a mda'an Jesús, cui' yu nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', lo' juin 'in yu: Cua' ngulyoo ne' 'in Ñi X'nan na se'en mtsi' ñi, lo' a jlyo ti' hua la nguia lo'o ne' 'in ñi. ³ Cui' xaa mdo'o yu Tyo lo'o xca yu ta'a mda'an ñi, nguiaa yu tucuaa can'. ⁴ Tsatlyu mdo'o chcuaa yu msnan yu, una xca yu can' lyee la msnan yu que 'in yu Tyo, culo nducua la yu mdiyaa yu tucuaa can'. ⁵ Mducui ndlyu yu lo' msti quiloo yu ni' cuaa can', lo' na'an yu si'yana xtyi te' nu nguxen ti ñi su can', una a yten yu ni' can'. ⁶ Cui' ña'an cua' lo'o yu Tyo can' mdiyaa yu, lo' yten yu ni' cuaa can', na'an yu si'yana xtyi te' nu nguxen ti ñi su can', ⁷ a cunta na'an yu si'yana te' nu nguxen tloo ñi a su 'a na sca se'en ti lo'o te' nu nguxen ca ñi, cui' ca nu mtsa tu'hua na nscua na xca se'en. ⁸ Xacan' yten xca yu ta'a mda'an ñi can', cui' yu nu mdiyaa culo nducua la can', na'an yu cha' can' lo' ya qui'an ti' yu, ⁹ una a nchca qui'ya tsu'hue yu cunta tsaña'an nu nhcui' quityi 'in Ndiose ña'an ntsu'hui cha' tyiqui'o ñi.

¹⁰ Xacan' mxitucui yu ta'a mda'an ñi can' nde se'en ndi'in yu.

Ngulo'o tloo Jesús 'in María Magdalena

¹¹ Una María ti' nguinu ton tucuaa can' lo' nguinan, lja xacan' mducui ndlyu lo' msti quiloo ni' cuaa can', ¹² na'an nducua tucua angujle nu lco' te' mten. Sca can' nducua nde que se'en msti Jesús, lo' xca nde quiya' can'. ¹³ Lo' juin angujle can': ¿Ñi cha' ta nguinan? Mxcuen María: Si'yana ngulyoo ne' 'in Ñi X'nan, lo' a jlyo tin' la nde nguia lo'o ne' 'in ñi. ¹⁴ Ña'aa mdyi ycui' cha' can' mxiton nde chon' lo' na'an ndon Jesús, una a ngujlyo ti' si'yana Jesús lca nu ndon can'. ¹⁵ Lo' juin Jesús 'in: ¿Ñi cha' ta nguinan? ¿Tucui ca 'in nda'an nan? María msque' ti' cha' ta yu nu ntsu'hui cunta se'en nducua yca can' lca nu ndon can', lo' juin xacan': Cha' cui' um ngulyoo um 'in ñi, quitsa' um 'ñan la ya lo'o um 'in ñi, lo' nan' quia 'yan 'in ñi. ¹⁶ Lo' juin Jesús 'in: ¡María! Cui' xaa mxiton lo' juin 'in ñi, ¡Raboni! (Cha' re nchca ti' na nchcui' na, ñi nu lca Bstro). ¹⁷ Juin Jesús 'in: A cula' 'ñan si'yana ti' lyijyi qui'an se'en nducua Stin, quia ytsa' 'in nchgaa ta'an si'yana cua' qui'an se'en nducua Stin, cui' ñi nu lca Sti um, Ndiose 'ñan, lo' Ndiose 'in um. ¹⁸ Xacan' mdo'o María Magdalena nguia ytsa' 'in yu ta'a mda'an Jesús si'yana na'an tloo 'in Ñi X'nan na, lo' mtsa' nchgaa cha' nu ycui' ñi lo'o.

Ngulo'o tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi

¹⁹ Xa ngu'ya tla, cui' tsaan culoo 'in snan can', lo' se'en nguio' ti'in yu ta'a mda'an ñi, mchcun tsu'hue tuna'an can' si'yana ntsen yu 'in ne' judio,

lo' tlu'hue la se'en ndi'in yu yten Jesús, lo' juin ñi 'in yu: A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um. ²⁰ Xa mdyi ycui' ñi cha' re, ngulo'o ñi yaa' ñi 'in jun lo'o jyan sii' ñi. Yu ta'a mda'an ñi tsu'hue ntsu'hui tiquee yu si'yana na'an yu 'in Ñi X'nan na. ²¹ Xiya' ycui' Jesús lo'o yu: A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um, tsaña'an nu ngua'an tñan Stina Ndiose 'ñan, cuaña'an ca'an tñan 'in um. ²² Xa ycui' ñi cha' re ngula' su'hua ñi tloo yu lo' juin ñi: Quinu yu'hui Espíritu nu Luhui 'in Ndiose ni' cusya 'in um. ²³ Cha' 'un cu'ni um cha' tlyu ti' 'in nde'en la tucui lo'o qui'ya ngui'ni, a nducui 'a can' qui'ya, lo' cha' ti ña'an nu a cu'ni um cha' tlyu ti' 'in, cui' ña'an ti nducui can' qui'ya.

Xa m'ni tucua ti' yu Toma

²⁴ Una yu Toma, cui' ta yu nu tichcua can', yu nu nchcui' ne' lo'o lca Dídimó, a lo'o yu nguio' ti'in yu xa yaa Jesús. ²⁵ Nchgaa la ña'an ta'a mda'an ñi juin yu 'in Toma: Cua' na'an tloo hua 'in Ñi X'nan na. Mxcuen yu xacan': Cha' a ña'an lo' a cojo' yaan' se'en yten clau yaa' ñi, lo' cha' a cojo' yaan' jyan sii' ñi, a tsa qui'an tin'. ²⁶ Mda'a snu' tsaan nguio' ti'in yu ta'a mda'an ñi ña'an can', cua' lo'o yu Toma xacan'. Mchcun tsu'hue tuna'an can' xa yten Jesús tlu'hue la se'en ndi'in yu, lo' juin ñi: A su'hua um cha' nduhue ti' tiquee um. ²⁷ Lo' juin ñi 'in yu Toma can': Cojo' yaa' re lo' cu'ni quii yaan', tyaa yaa' lo' cojo' yaa' jyan siin', lo' a cu'ni tucua ti', cui' ca nu tsa qui'an ti'. ²⁸ Xacan' mxcuen yu Toma 'in ñi: 'Un lca um X'nan lo' lca um Ndiose 'ñan. ²⁹ Lo' juin Jesús 'in yu: Si'yana na'an tloo 'ñan, Toma, can' cha' ya qui'an ti', una tsu'hue ca xu'hue nu

ya qui'an ti' lo' a na'an 'ñan. ¿Ñi cha' ngua'an yu Xuhua quityi re? ³⁰ Ti' m'ni la Jesús scasca cha' nu tnu tloo na'an yu ta'a mda'an ñi, una a ngua'an scua na loo quityi re. ³¹ Una cha' re ngua'an scua na si'yana tsa qui'an ti' um si'yana Jesús lca ñi nu lca Cristo, Sñe' Ndiose, lo' loo nu tsa qui'an ti' um 'in ñi caja chendyu nu a tsatii 'a 'in um.

21

Ngulo'o tloo Jesús 'in tsa cati ta'a mda'an ñi

¹ Chon' nde'en can' xiya' ngulo'o tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi tu'hua tiyo' Tiberias can', lo' ndeña'an ngulo'o tloo ñi 'in yu: ² Tsatlyu nguio' ti'in yu Simón Tyo can' lo'o Toma nu nchcui' ne' lo'o lca Dídimio, lo'o Natanael nu mdo'o Caná se'en lyi'ya loo Galilea, lo'o chcuaa sñe' Zebedeo, a cunta lo'o chcua yu nu ta'a mda'an Jesús nguio' ti'in yu can'. ³ Lo' juin yu Simón Tyo can': Tsa'an nan' cuta cula. Mxcuen nchgaa la ña'an yu can': Lo'o huare' tsa hua. Xacan' yten yu sca ni' yca na'an lo' mdo'o yu nguiaa yu, una ñi sca cula lo' a msñi yu sca chcuí tla can'. ⁴ Xa nde cua' qui'ya xaa, tu'hua ysin can' ndon Jesús, una yu ta'a mda'an ñi a yu'hui lyoo yu si'yana Jesús ndon can'. ⁵ Ycui' ñi lo'o yu: Sñen', ¿ñi na nda'an lo'o um cu na? Mxcuen yu 'in ñi: A sca na. ⁶ Xacan' juin ñi 'in yu: Nguun um quitan 'in um nde tso' cueen se'en nducui yca na'an cua, lo' quinu 'in 'in um. Xacan' nguun yu 'in na, lo' hasta ñi a ncu'a 'a ti' lyoo yu 'in na si'yana mtsa'an na ntsu'hui cula. ⁷ Xacan' xca yu ta'a mda'an ñi, cui' yu nu ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', juin yu 'in yu Tyo: Cui' Ñi X'nan

na ndon cua. Lo' ña'aan ngune 'in yu Simón Tyo si'yana Ñi X'nan na lca ñi, cui' xaa yco' yu ste' yu (si'yana cua' ngulo yu 'in na), lo' mdo'o cuaan yu loo tyi'a can'. ⁸ Nchгаа la ña'an yu nguia lo'o yu yca na'an can' la tu'hua ysin, nducuan qui yu quitan se'en ntsu'hui cula can' si'yana a tijyo' lyee nguinu tu'hua ysin can', tsa ntsu'hui lyoo sca ciento metro. ⁹ Xa mdyi'o ti'in yu tu'hua ysin can', na'an yu ndi'in quii' nscuhui', can' nscua sca cula ndique' 'in, a cunta lo'o jaslya. ¹⁰ Lo' juin Jesús 'in yu: Quian lo'o um tucua snan cula nu tca msñi um cua. ¹¹ Cui' xaa ycuen yu Simón Tyo can' ni' yca na'an lo' ngulyoo yu quitan can' la tu'hua ysin, mtsa'an na ntsu'hui chacui' cula nu tnu, lo' ndiyaa 'in sca ciento ntsu'hui tu'hua tyi ntsu'hui snan 'in. Tsacan' 'in ntsu'hui 'in ni' quitan can' una a mda' na. ¹² Juin Jesús 'in yu: Quiaan um lo' ca xu'hue um na re. Ñi sca yu ta'a mda'an ñi lo' a msti ti' yu cuñicha' yu 'in ñi cha' ti ca lca ñi, ngu'ya yu cunta si'yana Ñi X'nan na lca ñi. ¹³ Xacan' msñi Jesús jaslya can' lo' mdaa ñi 'in na 'in yu, cui' cuaña'an m'ni ñi lo'o cula can'. ¹⁴ Nde nu cua' nchca snan ya' ngulo'o tloo Jesús 'in yu ta'a mda'an ñi, ti' xa mdyiqui'o ñi.

Ycui' Jesús lo'o yu Tyo snan ya'

¹⁵ Xa mdyi ycu jun juin Jesús 'in yu Simón Tyo can': Simón, sñe' Jonás, ¿ta lyee la lca tiquee lo'on que 'in cha' re? Mxcuen yu 'in ñi: Cui' cuaña'an, Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um si'yana lyee lca tiqueen lo'o um. Juin ñi 'in yu xacan': Tsu'hue ti ña'an seen slya' cune' ñan. ¹⁶ Mxitucui ñi ycui' ñi lo'o yu nu cua' nchca tucua ya': Simón, sñe' Jonás, ¿ta lyee

lca tiquee lo'on? Mxcuen yu Tyo: Cui' cuaña'an Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um si'yana lyee lca tiqueen lo'o um. Lo' juin ñi 'in yu: Tsu'hue ti ña'an seen slya' 'ñan. ¹⁷ Xiya' ycuí' ñi lo'o yu nu cua' nchca snan ya': Simón, sñe' Jonás, ¿ta lyee lca tiquee lo'on? Yu Tyo can' ngulu'un ti' yu si'yana snan ya' ticui' ti loo cha' ycuí' ñi: ¿Ta lyee lca tiquee lo'on? Yu Tyo can' mxcuen yu 'in ñi: Ñi X'nan hua, 'un jlyo ti' um nchgaa loo cha', jlyo ti' um si'yana lyee lca tiqueen lo'o um. Juin Jesús 'in yu: Tsu'hue ti ña'an seen slya' 'ñan. ¹⁸ Nu cha' ñi s'ni cunen lo'o: Xa ncu sca yu tsa suhue ti, mscan' sii' lo' yaa se'en nu ncu ti'. Una xa nu cua' cula ntsu'hui cha' xñii ne' scun, lo' xca tucui nu scan' 'in, tsa lo'o can' 'in se'en nu a nchca ti' tsa. ¹⁹ Nde cha' ycuí' Jesús si'yana qui'ya yu Tyo can' cunta ña'an ntsu'hui cha' cujui ne' 'in yu, lo' taa yu loo Ndiöse si'ya cha' can'. Ti' juin la ñi 'in yu: Chcuí ncha'an 'ñan.

Cha' 'in yu nu ta'a la 'in ñi

²⁰ Xacan' mxina'an yu Tyo can' nde chon' yu, lo' na'an yu ljyaan xca yu ta'a mda'an ñi, cui' yu nu lyee ndyu'hui cuiya' ti' ñi 'in can', yu nu ngua'an nan' sii' ñi xa ycu siin jun lo' mñicha' 'in ñi: Ñi X'nan hua, ¿tucui ca nu ntsu'hui cha' tyaa 'in um? ²¹ Lo' juin yu Tyo can' 'in Jesús xa na'an 'in yu: Ñi X'nan hua, ¿ña'an ta tsato'o 'in yu cua? ²² Mxcuen Jesús 'in yu: Cha' nan' nchca tin' si'yana ti' ndi'in yu xa yaan xiya', ¿ñi cha' ntsu'hui yuhue ti' cha' re? Tsaloo chcuí ncha'an ti 'ñan. ²³ Si'ya cha' nu ycuí' ñi can', mdo'o yne cha' si'yana yu ta'a mda'an ñi can' a caja 'a yu. Una a juin Jesús si'yana a ntsu'hui cha' caja yu, cui' ca nu juin ñi: Cha' nan' nchca tin'

si'yana ti' ndi'in yu xa yaan xiya', ¿ñi cha' ntsu'hui yuhue ti' cha' re? ²⁴ Cui' yu ta'a mda'an ñi can' lca nu ndaa suun cha' re, cui' yu ngua'an scua yu 'in na, lo' jlyo ti' hua si'yana nhcui' yu cha' nu ñi. ²⁵ Qui'an 'a cha' nu ti' m'ni Jesús, lo' cha' cua na cha'an scua na cunda scaa ti na, ñan tin' a cula loo chendyu re tyi'in quityi nu hcui' cha' can'. Amen.

El Nuevo Testamento New Testament in Chatino, Nopala

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nopala Chatino (Chatino, Nopala)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, David Niel Nellis, All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 968310150X

The New Testament

in Chatino, Nopala

© 2013, David Niel Nellis, All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7aec2f8f-e534-559d-8dcc-b8b15d5a08dc